

**LES ESCOLES DE
SANT ANTONI
DE VILAMAJOR**

FERRAN SARRIÀ SARACHO

Microsoft Office User

Índex

1. Introducció	2
2. Un cas particular: Sant Antoni de Vilamajor.....	3
3. Les primeres escoles: 1853-1882.....	5
3.1 Generalitats.....	5
3.2 L'antic edifici municipal	5
3.3 El terreny de les monges de Sant Pere de Puel·les	7
3.4 La casa de la família Prat	9
3.5 La casa de Bonaventura Pibernat.....	9
4. Reforma de l'antiga escola: 1882-1934.....	10
5. Les Escoles Velles: 1934-1985	14
5.1 L'origen	14
5.2 Primera proposta: la plaça G.	15
5.3 Segona proposta: la plaça Nova	17
5.4 Tercera proposta: plaça Riera	22
5.5 Quarta proposta: la plaça de la Vila.	28
5.6 L'escola de pàrvuls	38
6. L'escola Joan Casas: 1985- actualitat.....	40
7. La guarderia a ca l'Auferil	44
8. Les escoles d'Alfou	46
9. Bibliografia.....	49

1. Introducció

La història de l'educació a Espanya és marcada per les lluites polítiques i pel progrés de les societats modernes. Arrenca a la baixa Edat Mitjana, molt propera al clergat i la noblesa, per passar durant el Renaixement a mans d'una puixant classe burgesa que abanderarà una incipient il·lustració a l'anomenat Segle de les Llums. La Constitució del 1812 i l'empenta dels liberals donarà carta de naixement a l'educació contemporània. L'article 366 de la Pepa deia "A tots els pobles de la Monarquia s'establiran escoles de primeres lletres, on s'ensenyarà als nens a llegir, a escriure i explicar, i el catecisme de la religió catòlica, que comprendrà també una breu exposició de les obligacions civils".

LEY DE INSTRUCCIÓN PÚBLICA,

SANCIONADA POR S. M.

en 9 de Setiembre de 1857.

MADRID.
IMPRENTA NACIONAL.
1857.

EXCMO. SR. D. CLAUDIO MOYANO Y SAMANIEGO,
SENADOR VITALICIO, EX MINISTRO, RECTOR QUE FUÉ DE LA UNIVERSIDAD CENTRAL.
Nació en Boada (Zamora), en 1809; † en Madrid, el 7 del corriente.

La llei reguladora de l'ensenyament de l'any 1857, coneguda com a la llei Moyano, va intentar millorar la situació de l'educació en Espanya, que aleshores tenia una elevada població analfabeta, mitjançant la introducció de nombroses normes. Pel tema que ens ateny només faré referència aquelles que considero més importants.

- S'estableixen tres períodes d'ensenyament: primari, secundari i superior.
- L'ensenyament primari serà obligatori per tots els nens i nenes entre 6 i 9 anys.
- Hi haurà separació d'escoles o aules per raó de sexe.
- Les escoles públiques seran gratuïtes pels alumnes que no puguin pagar-la.
- Les escoles públiques es sostindran amb fons públics provinents dels pressupostos municipals.
- Els mestres tindran dret a una habitació decent per si mateix i la seva família que haurà de ser consignada en els pressupostos municipals.
- L'òrgan de govern i administració recaurà en la Junta local d'Instrucció Pública composta de 3 pares escollits pel Governador Civil, un regidor escollit per l'Ajuntament, el mossèn i l'alcalde.

Les línies fonamentals de la llei Moyano es van mantenir fins a la promulgació de la Llei General d'Educació de 1970.

2. Un cas particular: Sant Antoni de Vilamajor

Des d'antuvi Sant Pere i Sant Antoni de Vilamajor han anat agafats de la ma. Per circumstàncies de la història, Sant Pere ha posseït el poder polític i religiós mentre que la Vilanova de Vilamajor (Sant Antoni) disposava del poder econòmic, originant-se entre tots nuclis de població una rivalitat.

La confrontació es va traslladar al camp de l'ensenyament, més concretament a on havia d'estar situada físicament l'escola. Per comprendre-ho millor cal que entenguem com funcionaven les escoles abans de la llei Moyano.

En el segle XVI, la majoria de la població era analfabeta perquè la seva adquisició de coneixements era principalment per transmissió oral o visual a càrrec de l'Església catòlica, mitjançant la predicació, confessió, espectacles i imatges. Tot i això, hi va haver pràctiques que van permetre un augment en l'alfabetització de la població espanyola. Les escoles de primeres lletres foren impulsades per ordres religioses i per municipis, que procuraren l'ensenyament de la lectura, l'escriptura, els números i el catecisme.

Tot i que es considera que al segle XVII hi va haver un estancament en l'educació per la desorganització i la manca d'administració estatal, va ser el segle en què els mestres van començar a rebre salari de l'ajuntament i el seu treball i horari van ser regulats començant a utilitzar manuals i abecedaris. Pel que fa als nens, no va existir un pla de l'Estat per a la seva educació, per la qual cosa ells assistien a les parròquies, on els capellans els ensenyaven a llegir. La situació econòmica de molts nens els obligava a deixar l'escola per treballar i donar suport a l'economia familiar, encara que molts van rebre educació i van aprendre a llegir als gremis on ingressaven.

Hi ha nombroses referències, a les actes dels plens de l'ajuntament de Sant Pere de Vilamajor, sobre la contractació de mestres. S'observa que l'ajuntament cobrava una quantitat fixe als pares que portaven els seus fills a l'escola a excepció dels que no s'ho podien permetre per ser pobres, i en aquest cas era l'ajuntament el que es feia càrrec de les despeses. Amb el diners recaptats i amb una quantitat afegida es pagava el sou del mestre de nens. Un exemple del que cobrava el tenim en una acta de l'any 1665 on es consigna un pagament de 25 lliures al mestre per la tasca realitzada al llarg de l'any. La documentació també ens posa en coneixement de la enorme mobilitat dels mestres. Constantment es donen de baixa i es cerquen de nous el que demostra el poc arrelament que tenien al territori. La manca d'efectius feia créixer la demanda i de retruc el preu que havien de pagar de salari, així a l'any 1672 es va arribar a pagar 50 lliures. Finalment, resulta interessant la informació que situa, per primer cop, l'escola a l'ermita de sant Lleïr a l'any 1686. No deuria de ser un indret fixe atès que dos anys més tard es decideix cercar un mestre que es faci càrrec dels minyons amb l'obligació d'estar 9 mesos a sant Lleïr i 3 mesos a l'església. De la lectura dels documents es denota una certa problemàtica en on hauria d'emplaçar físicament l'escola.

Al segle XVIII van prendre consciència que l'analfabetisme era evident i perjudicial per al desenvolupament, i per aquesta raó l'Estat va prendre mesures

per a la preparació de mestres i escoles. L'Església jo no tenia la potestat educativa en exclusivitat atès que apareix una fornada de mestres disposats a transmetre els coneixement adquirits a les facultats.

Com hem vist, una de les problemàtiques era on situar l'escola. Fins el moment s'havia optat per un ubicació a mig camí de la Vilanova de Vilamajor i Sant Pere, però no sempre era la solució. Un exemple el tenim en una instància del 1746 feta pel notari de Palautordera, on es posa en coneixement que dos regidors de Vilanova i dos de Sant Pere s'han presentat a la sagristia de Sant Pere, juntament amb altres particulars, i a requeriment de vint-i-tres veïns de Sant Pere, i on exposen la problemàtica existent amb el mestre, principalment per la seva disponibilitat. Els de Vilanova diuen que les classes s'ha de donar en el seu poble per haver més nens, mentre que els de Sant Pere al·leguen que les classes s'han de donar en el domicili del mestre, que es troba a Sant Pere. Una primera solució fou repartir-se el temps: unes determinades setmanes o mesos en un lloc i la resta en l'altre, amb el consegüent perjudici pels nens que havien de desplaçar-se contínuament. Es va intentar arribar a un punt mig oferint Sant Lleïr, però el paborde de l'ermita es va negar. La situació va continuar igual en el temps atès que el 1755 en Sixte Quintana donava classe als minyons dos mesos a l'any a la capella de Sant Antoni i dos mesos a l'església parroquial de Sant Pere.

Tot va canviar l'1 de gener de 1843 quan el nucli de Vilanova de Vilamajor es va segregar definitivament de Sant Pere de Vilamajor constituint-se el nou municipi de Sant Antoni de Vilanova de Vilamajor. L'adquisició del nou estatuts administratiu comportava assumir les competències, que per llei, tenien assignades els ajuntaments municipals, entre elles l'ensenyament primari.

Les primeres informacions documentals sobre l'existència d'escoles a Sant Antoni de Vilamajor daten de l'any 1.853. La Junta local d'Instrucció Pública comença a aixecar les primeres actes l'any 1.863. No he localitzat cap informació del període comprés entre el 1.843 i el 1.853 desconeixent on es trobava l'escola, per aquesta raó la història de les escoles de Sant Antoni de Vilamajor la iniciaré a l'any 1.853.

La història de les escoles públiques de Sant Antoni, des del punt de vista arquitectònic, es pot dividir en els següents períodes:

- **1853-1882.** Període caracteritzat per la precarietat de les instal·lacions escolars. No existia una escola pròpiament dita sinó locals que s'habilitaven.

- **1882-1934.** Període on es va rehabilitar un edifici pensat per ser escola. Podríem dir que va ser el primer edifici escolar del poble. Malauradament només va atendre els nens de sexe masculí. Les nenes continuaven en locals precaris habilitats com a escola.

- **1934 - 1979.** Període on es va construir un grup escolar per a nens i per a nenes amb habitació pels mestres. Posteriorment es va ampliar per encabir una escola per a pàrvuls.

- **1979- actualitat.** La Llei General d'Educació i el considerable augment de la població al municipi va obligar a l'Ajuntament a construir una nova escola.

El present article vol donar a conèixer quin ha estat el procés històric que va originar la necessitat de dotar al poble de Sant Antoni de Vilamajor d'un espai físic on fer l'ensenyament primari.

3. Les primeres escoles: 1853-1882

3.1 Generalitats

A l'any 1853 es té coneixement de l'existència d'una única escola on estaven matriculats 53 nens.

En el padró de 1.861 consten 52 infants entre 6 i 9 anys (obligació d'escolarització), dels quals 35 eren nens i 17 nenes. Però no eren els únics que anaven a l'escola, es tenen proves que assistien nenes i nens d'edats més grans. Entre els 10 i 12 anys tenim 18 nens i 9 nenes, però desconec exactament quants d'aquests anaven regularment a classe . Cal afegir que hi ha informes que en determinats períodes de temps els mestres donaven classes nocturnes a persones adultes. Per tant es pot dir que si que hi havia una massa crítica per tenir dues escoles, una per nens i l'altre per a nenes.

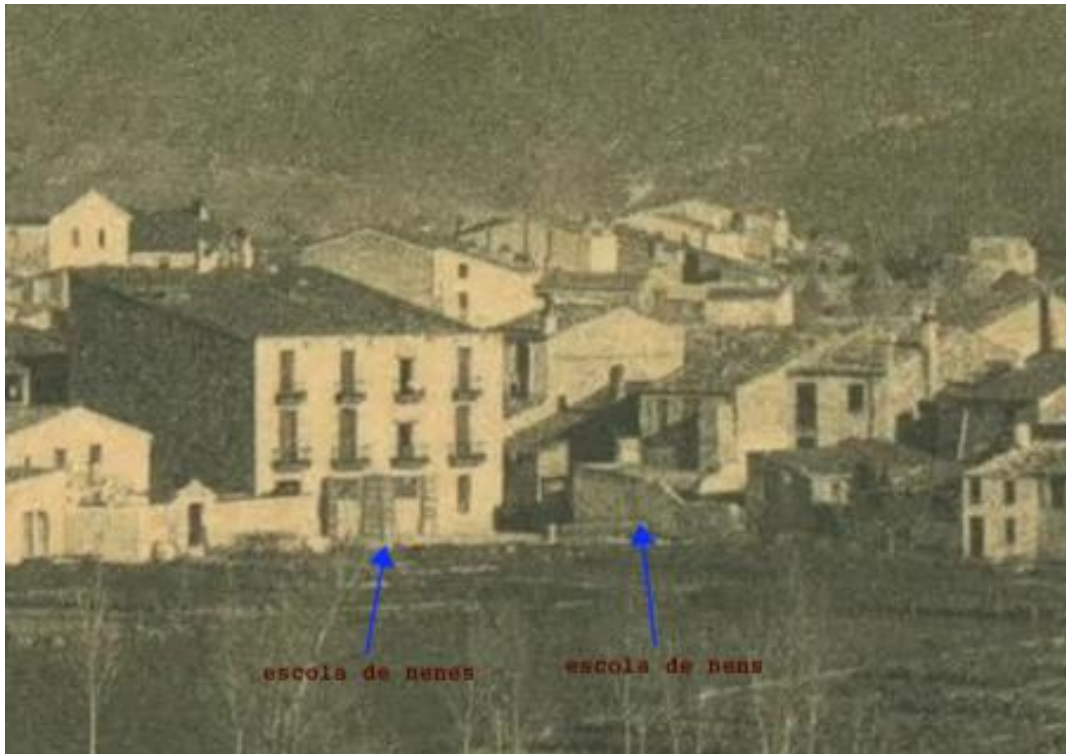
L'escola havia de donar servei durant tot l'any a excepció del dimecres de la Setmana Santa fins el dimarts de la Pasqua Resurrecció, el dia de Reis, els dies de festa nacional, des del dia 24 de desembre a l'1 de gener, el dies festius del poble (Sant Antoni Abat el 17 de gener i Sant Lleïr el 27 d'agost) dilluns i dimarts de carnestoltes, el 27 de maig dia de fira, dilluns de Pasqua Pentecostes i sant Joan. Els dies de sant Sebastià, sant Isidre i sant Antoni hi haurà escola però el mestre tindrà permís per portar els nens a la processó.

Els horaris diferien en funció de l'època de l'any. L'horari marc era de les 8 a les 11 hores del matí i de les 14 a les 17 hores per la tarda. A l'estiu, entre l'1 de juny i el 31 d'agost, l'horari es feia de 7 a 10 hores i de 15 a 18 hores. A l'hivern, entre el 1 de novembre i el 31 de gener, l'horari era de 8:30 a 11:30 hores i de 14 a 17 hores.

3.2 L'antic edifici municipal

L'Ajuntament tenia en propietat un edifici de 26 pams de latitud i 50 pams de longitud (4mts x 10mts: 40 m²), constituït per un local a la planta baixa i una primera planta, situat en el carrer de l'Escola número 1 cantonada amb el carrer de França número 12. En la planta baixa hi havia l'escorxador i al costat la presó municipal, mentre que a la primera planta tenien l'escola per a nens.

Es trobava en un estat pèssim, gairebé ruïnós i que només tenia cabuda per una tercera part dels nens que haurien d'assistir. No hi havia escola de nenes.

La llei Moyano va obligar a matricular a les nenes a partir del 1859. Com no cabien a l'escola de nens és va adequar una habitació trobada situada en el carrer de l'Escola número 2 (actualment plaça d'en Riera) compartint l'espai amb un establiment de cafè (bar Centro), provocant un enorme perjudici per la moralitat i l'ensenyament. La mestra no tenia assignada cap casa havent de viure en una casa d'hostes.

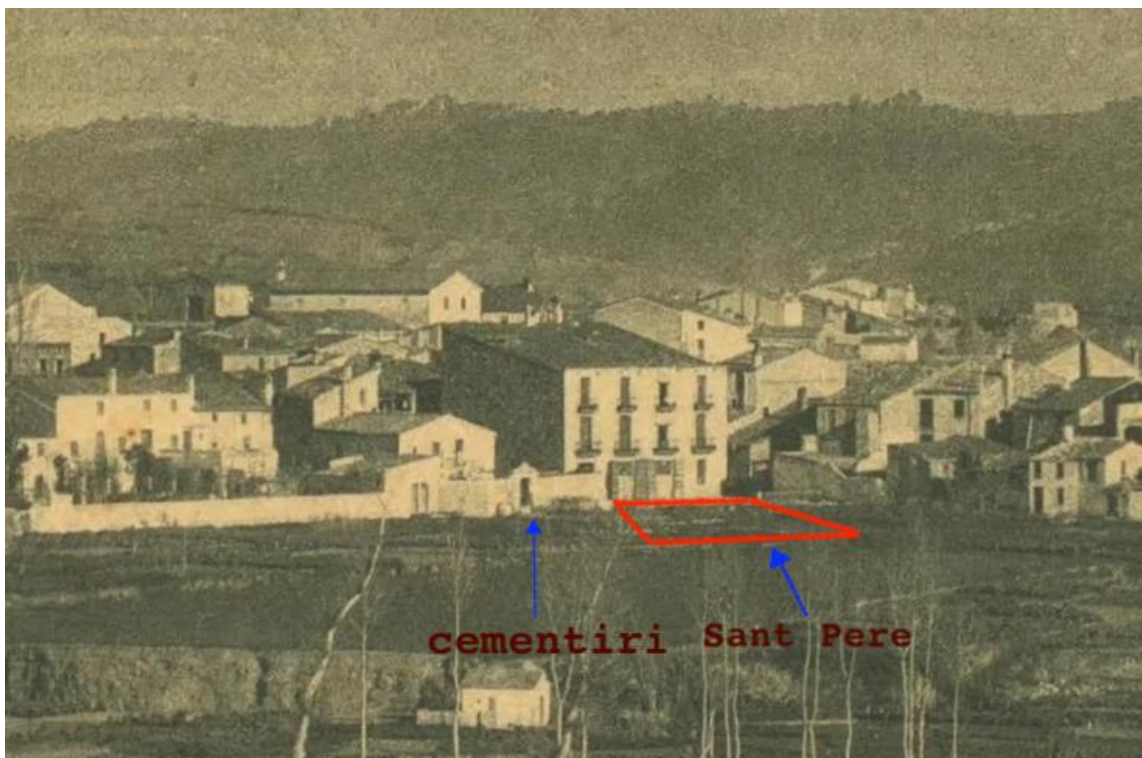

L'Ajuntament decideix posar remei i acorda eixamplar el local per fer dues escoles i les habitacions pels mestres, però com no disposa de diners sol·licita, a l'any 1862, al Govern Civil de la província que ordeni a l'arquitecte provincial, Francisco Daniel Molina, que faci els plànols i que calculi el cost de l'obra que s'haurà de pagar mitjançant una subvenció de l'Estat espanyol.

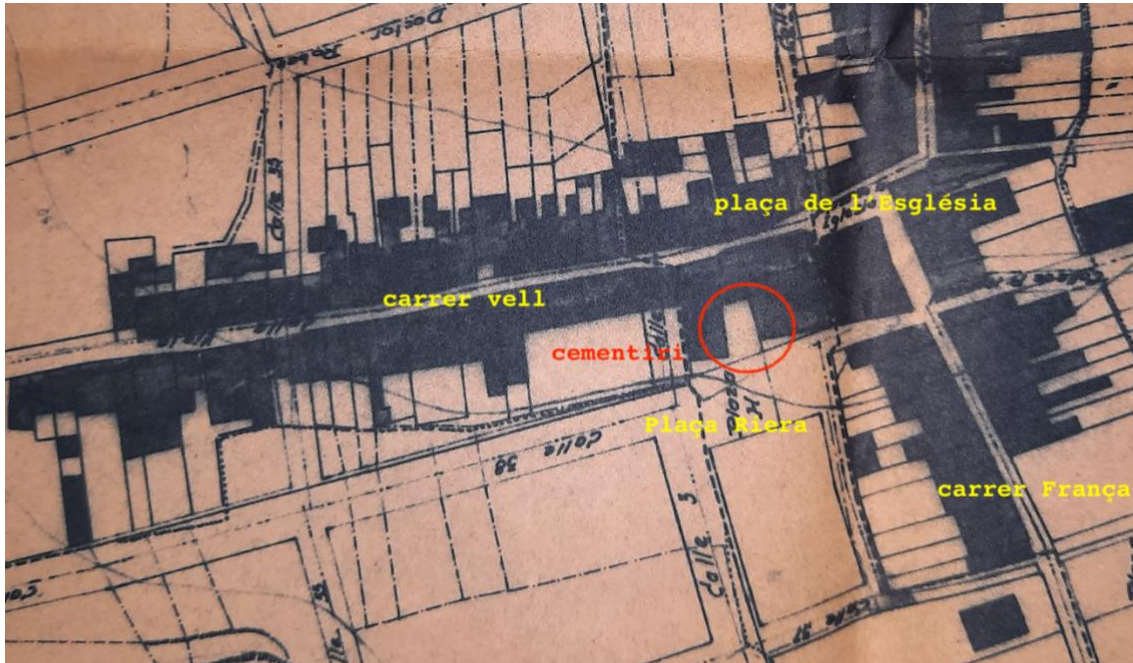
L'informe emès per l'arquitecte confirma a l'Ajuntament que l'escola de nens es troba en un estat inservible respecte a la seva solidesa i en unes condicions higièniques deplorables a causa de la seva estretor, de l'existència de l'escorxador municipal en el mateix edifici i la gran quantitat de runes que hi ha al pati situat a la façana del carrer de França. Recomana construir una escola nova però no en el lloc on es troba la vella per ser una parcel·la de tamany insuficient encara que s'agregui el poc terreny que té al costat. Proposa que la municipalitat i la Junta Local d'Ensenyament designin un terreny de tamany suficient per encabir l'escola, que estigui situat en un indret cèntric del nucli i que compleixi els requisits tècnics. Un cop es posin d'acord amb el seu propietari ho han de posar en coneixement del Governador Civil perquè encomani la realització d'un projecte arquitectònic.

3.3 El terreny de les monges de Sant Pere de Puel·les

Vist l'informe de l'arquitecte provincial, el Ple de l'Ajuntament del dia 3/8/1862 acorda designar el terreny que posseeixen les monges de Sant Pere de Puel·les prop del cementiri com l'ideal per construir l'escola al complir tots els requisits. Es nomena una comissió de seguiment formada per l'alcalde Francesc Cusachs Solé i el regidor Francesc Ros.

Fetes les indagacions oportunes es comprova que el terreny no pertany a les monges sinó que forma part del patrimoni de l'Estat espanyol i que l'ha posat a la venda. Es decideix demanar a la Comissió de Vendes de Béns Nacionals que cedeixin el terreny a l'Ajuntament per convertir-lo en plaça pública, molt necessària pel poble, i on encabir un nou edifici que servirà d'ajuntament i d'escola.

Mentre esperen resposta, el 30/9/1864 hi ha una visita de l'inspector de la Junta d'Instrucció Pública Provincial i els informa que els nens no poden continuar rebent ensenyament en l'escola donat que es troba en unes condicions lamentables. La Junta local li contesta que estan esperant resposta per part les administracions estatals per la cessió del terreny .

Dos anys més tard la situació comença a ser dramàtica. Durant l'estiu, l'especejament dels animals s'acumulen en el pati provocant males olors i proliferació de mosques. Per intentar pal·liar-ho l'Ajuntament decideix el 14/10/1866 traslladar l'escorxador a un altre indret i deixar l'edifici municipal com a escola de nens i presó municipal.

El 28/4/1868 tornar a visitar l'Inspector provincial l'escola i tornar a reiterar la necessitat de millorar el local. L'antic terreny de les monges continua esperant canviar de propietari 6 anys més tard.

De la lectura de les actes es dedueix que el problema és econòmic. L'Ajuntament no disposa de més locals en propietat i construir un de nou és econòmicament inviable, per això intenten mantenir l'escola de nens al mateix lloc fent reformes puntuals.

3.4 La casa de la família Prat

L'escola de nenes va marxar de la casa de la família Riera a l'any 1871. Desconec les raons però intueixo que la principal raó fou l'existència del cafè/bar Centro en la primera planta, lloc on es feien balls, es feien partides cartes, on es consumia begudes alcohòliques, hi havien baralles, etc; un lloc inapropiat per tenir una escola de nenes.

La nova ubicació fou la casa d'Andreu Prat situada al carrer Vell número 15. Juntament amb l'escola també es trobava l'habitació on residia la mestra.

L'Ajuntament pagava el lloguer però sempre hi havia conflictes amb el propietari, fins el punt que en diverses ocasions (1877, 1883, 1885) es va rescindir el contracte fent-lo de nou. L'any 1898 l'escola abandona definitivament la llar dels Prat i es trasllada a la casa d'en Pibernat.

3.5 La casa de Bonaventura Pibernat

Localitzar un nou indret per l'escorxador deuria de ser un problema per l'Ajuntament. Ningú volia llogar un local on es fes aquesta activitat per les poques condicions higièniques que es donaven i més tenint en compte que a sobre del local solien estar l'habitatge del propietari.

En canvi resultava més fàcil trobar un lloc on situar les escoles. Només calia una habitació, més o menys gran, suficient per encabir als alumnes. A l'any 1871 es va cercar un local que complís aquestes condicions i es va trobar en la casa de Bonaventura Pibernat, un indià que va tornar d'Amèrica enriquit i que adquirí una casa de dos cossos situada en el carrer Vell 7-9

Tant gran era la casa que el senyor Pibernat va oferir llogar l'espai per l'escola, l'habitació del mestre, l'Ajuntament i el Jutjat. Com a fet curiós el 1872 apareix una anotació on el mestre de l'escola, en Joan Duran Vives, demana a l'Ajuntament, que es tapi la porta que comunica la seva habitació amb la secretaria de l'Ajuntament per preservar la seva intimitat.

En l'acta del Ple del 31/12/1898 consta el pagament a Josep Pibernat Sauleda pel lloguer de l'escola de nenes. L'espai ofert no deuria de ser apropiat i l'Ajuntament demana al propietari Rafel Pibernat que faci les reformes adients. No les va fer obligant fer-les el consistori a càrrec dels pressupostos de l'any 1914.

L'escola de nenes va romandre en aquest indret fins el seu definitiu trasllat a les Escoles Velles.

4. Reforma de l'antiga escola: 1882-1934

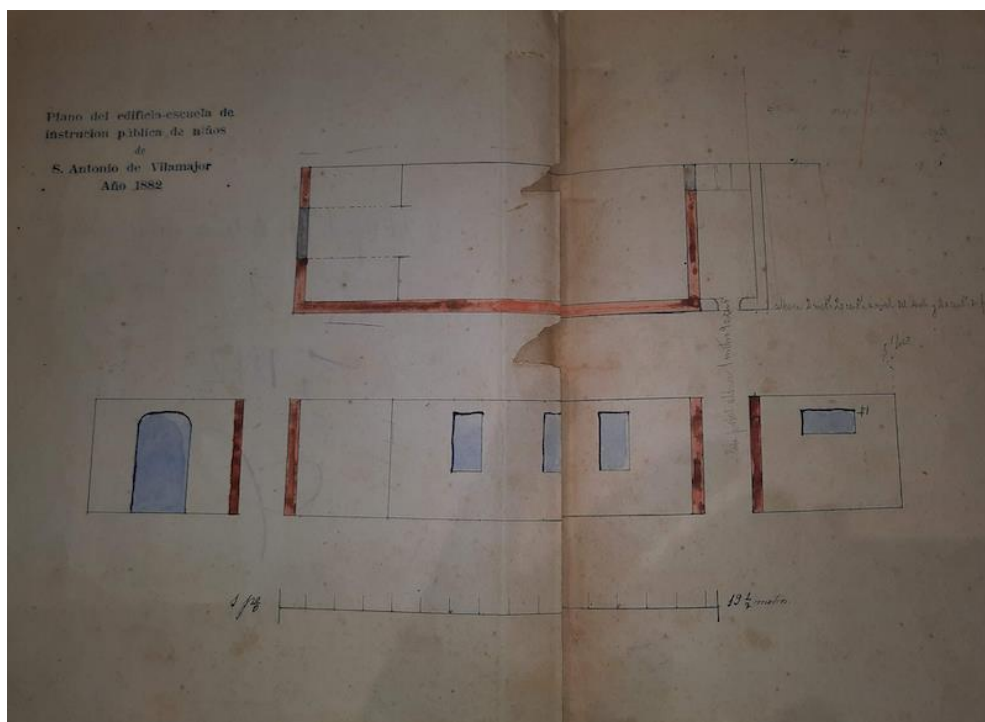
En data indeterminada i desconegent les causes encara que podrien ser econòmiques, l'escola de nens es va tornar a traslladar a l'edifici municipal situat en el carrer de l'Escola número 1.

En reiterades visites de l'inspector provincial posa en coneixent de la Junta Local el ruïnós estat de les escoles, tant de nens com la de nenes, atès que no

compleixen les condicions pedagògiques i higièniques adequades. La solució proposada és trobar o construir unes noves escoles amb la major celeritat possible, sense excuses, perquè sinó la Junta d'Instrucció Provincial es veurà amb l'obligació de tancar-les.

En el Ple del dia 21/5/1882 el Ple de l'Ajuntament acorda enderrocar el local, on es trobava l'escola de nens, i construir un de nou allargant-lo fins el carrer de França (ocupant el pati) però només amb una planta. Encarrega a l'alcalde Esteve March Gual i als regidors Francesc Casart i Pere Rovira Gomita que facin les gestions oportunes per la realització del plànol, el plec de condicions i el cost de l'obra tenint com a objectiu que sigui el menys costós possible. Una de les solucions proposades per abaratir el cost és que el transport del material es faci mitjançant prestació personal (obligació que tenen els veïns de dedicar unes hores del seu temps per la realització d'obres públiques).

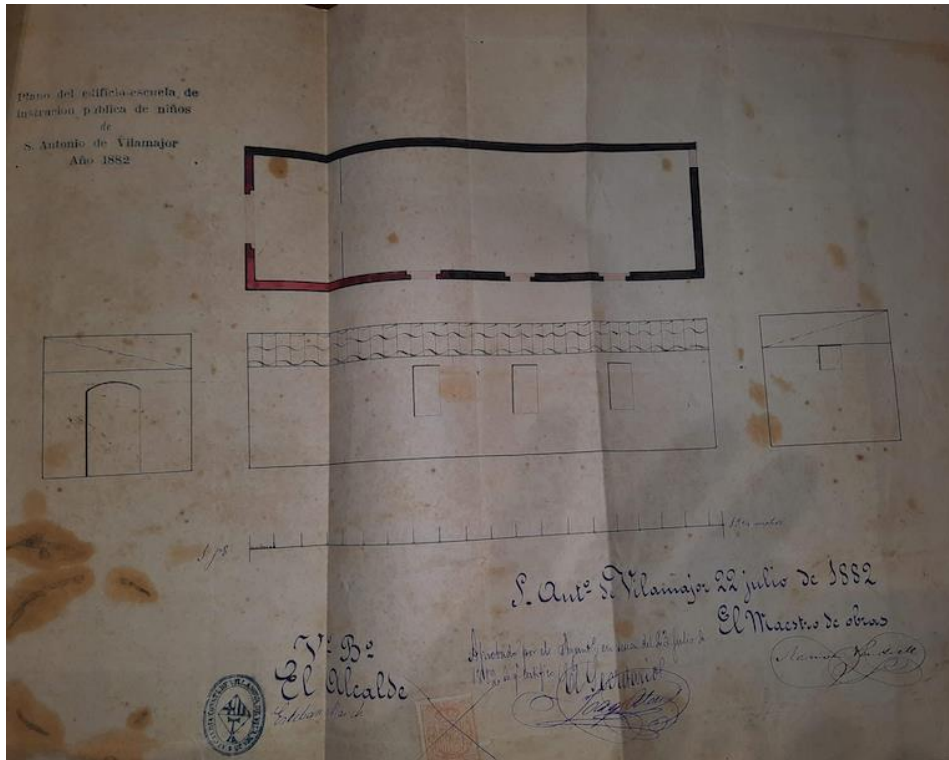
El Plec de condicions estableix que l'edifici ha de complir els requeriments de salubritat i higiene, aprofitament de l'estructura existent i dels materials, especialment la reixa de la presó i les pedres que es trobaven en el pati davant mentre que la resta serà portada del riu per l'ajuntament, i la calç necessària s'extraurà de la bassa que té la farinera d'en Josep de Fortuny L'obra s'ha de finalitzar abans del 15 de setembre i amb un cost màxim de 1.500 pessetes. Es publicita en els llocs habituals (Ajuntament) posant-se a subhasta entre les candidatures presentades.

En base a les especificacions tècniques del plec, el mestre d'obres Ramon Vendrell fa el plànol de la nova escola intentant aprofitar al màxim l'estructura existent (color negre) i construint poques parets noves (color vermell). Per complir amb els requeriments higiènics basats en la ventilació i lluminositat

s'obren tres noves finestres i una porta d'accés (color blau). L'edifici serà d'una sola planta i a la banda de ponent s'ubicarà el lavabo amb una petita finestra.

El 31 de juliol es concedeixen les obres al contractista Jaume Torres per ser la seva oferta la millor de totes les presentades. Ho farà per 1.450 pessetes i en només 45 dies. El paleta que farà les obres serà el Domènec Pruna.

En Jordi Nogués, arqueòleg de Sant Antoni de Vilamajor, en base a la documentació existent a l'arxiu històric municipal, va fer una recreació en 3D de com seria l'escola un cop finalitzada les obres. Podeu accedir mitjançant el link que trobareu a la bibliografia.

Aviat, però, varen sorgir problemes. El paleta es va donar compte que si es seguia les especificacions tècniques contemplades en el plec de condicions l'estructura de l'edifici es veuria afectada. L'alcalde va fer consultes a un arquitecte de Granollers i, efectivament, s'havien de fer modificacions tècniques per garantir la seguretat de l'estructura. Però hi ha més. Una vegada finalitzades les obres es van donar compte que amb el lavabo adossat a la paret de ponent (la que dóna a la plaça d'en Riera) hi havia un triple problema: es perdia una finestra de l'escola, en èpoques caloroses el lavabo faria molta pudor i ocupava una part important del pati existent. En el Ple del dia 5/11/1882 s'acorda ampliar el pati a 5 metres de llargària per 2,60 metres d'amplada on haurà d'anar el lavabo (1,15 x 0,98 mts) separat del cos de l'edifici de l'escola i un petit local en forma d'armari. Es farà un portal que comunicarà el pati amb la plaça. No contents amb la proposta, 7 dies més tard, acorden tornar a ampliar el pati per encabir la presó municipal aprofitant una parcel·la de terreny que hi ha al darrere. El que no havien calculat és que amb la construcció de la presó el veí del costat, en Josep Pellicer, perdria l'accés a un passatge que comunica el seu pati amb el carrer de l'Escola. Hagueren acusacions entre les dues parts que va comportar un llarg i costós litigi on la justícia va acabar donant la raó al senyor Pellicer i es va haver de derruir la presó.

A l'any 1899 s'acorda que l'entrada a l'escola pel carrer de França, on hi ha un rebedor de poc més de 25 m², s'adeqüi com a sala capitular, secretaria municipal i jutjat al ser de major tamany que l'existent.

L'entrada a les escoles es realitzarà per la porta del carrer de l'Escola i que dóna accés al pati fent un cobert per evitar les influències atmosfèriques.

Posteriorment, a l'any 1903, es construeix un pis a sobre les escoles que es convertirà en la seu del consistori vilamajorí.

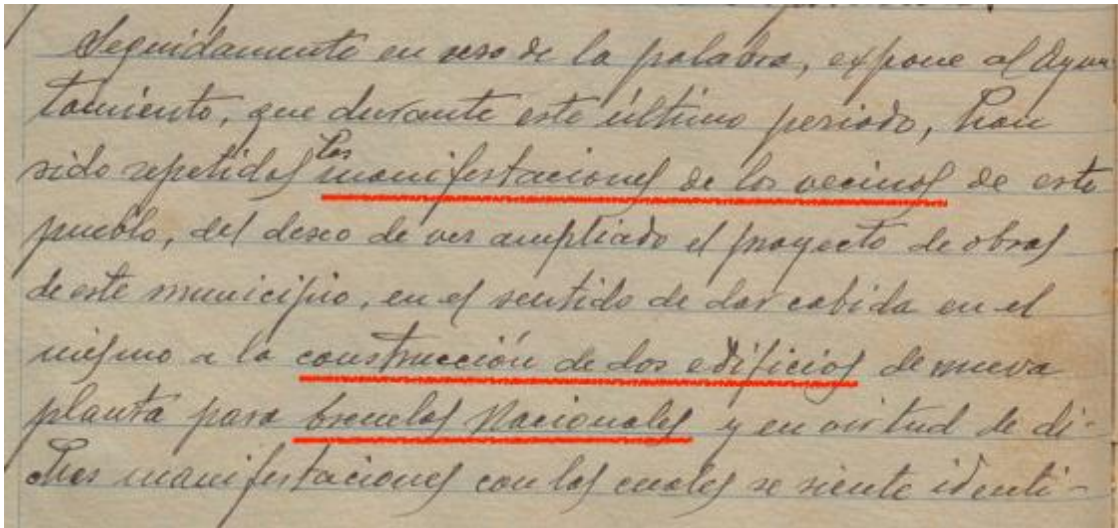
En resposta a un requeriment del Governador Civil de Barcelona de l'any 1910 sobre les escoles existents en el municipi, l'ajuntament respon que l'escola pública de nens es troba en la planta baixa de la Casa Consistorial situada en el carrer de l'Escola. Té unes dimensions d'uns 70 m² repartits entre una petita avantsala, la sala on es dóna classes i els lavabos comuns en bones condicions higièniques i sense estar comunicats directament amb la classe. El nombre d'alumnes matriculats és de 73 nens amb una assistència mitja diària de 60 nens. L'escola de nenes es troba situada en la planta baixa d'una casa vella mentre que a la primera planta es troba l'habitació de la mestra. El saló on es donen les classes és espaiós i ben ventilat d'una superfície aproximada de 62 m². El nombre de nenes matriculades és de 60 però l'assistència mitja diària és de 45. En totes dues escoles el mobiliari i el parament escolar és acceptable.

5. Les Escoles Velles: 1934-1985

5.1 L'origen

Aprofitant que l'ajuntament estava portant a terme un projecte d'ampliació del nucli urbà (Eixample), diversos veïns del poble van manifestar-se a favor de la

construcció d'unes escoles que complissin els requisits tècnics, higiènics, sanitaris i de seguretat establerts a la llei estatal de l'any 1905.

En el Ple del dia 14/11/1926 l'alcalde, en Joaquim Saurí i Saurí, va posar de manifest les inquietuds expressades pels veïns. Per unanimitat els regidors van acordar:

- Primer: que l'arquitecte municipal, [l'August Miret Baldé](#), realitzés la confecció del plànol i el pressupost de les obres necessàries per la construcció d'una escola nacional per a nens i nenes.
- Segon: que es facin les gestions oportunes per l'adquisició del terreny necessari per emplaçar l'edifici.
- Tercer: que la comissió permanent, tenint en compte el pressupost aportat per l'arquitecte i el preu del terreny, faci les passes necessàries per sol·licitar un préstec al banc de Crèdit local d'Espanya.

Per gestionar tot plegat es decideix nomenar una ponència formada pel segon tinent d'alcalde Ramon Casellas Rafart, i els regidors Joan Planas Bellavista i Antoni Barnils Negre.

5.2 Primera proposta: la plaça G.

El plànol d'urbanització i eixample del poble de Sant Antoni de Vilamajor de l'any 1926 realitzat per l'arquitecte municipal contemplava la construcció d'una plaça, anomenada G, situada entre la part de darrere de les cases del carrer de França i la carretera a l'alçada de la Sala.

En el Ple del dia 14/11/1926 es va decidir rectificar diverses parts del plànol, i entre d'altres es va determinar suprimir la plaça G, una parcel·la de terreny pertanyent a la senyora Sauleda, propietària de la masia can Marfà. La raó de l'eliminació fou perquè la ponència va considerar que era el lloc idoni per la

construcció de les escoles i per poder-ho fer calia el terreny fos considerat com a urbanitzable.

El primer dia de l'any 1927 la ponència informa al Ple que creu que el millor indret per situat l'edifici escolar és l'antiga plaça G . Es decideix formar una ponència perquè parli amb la propietària dels terrenys per arribar un acord sobre preu d'adquisició.

Mentre, el secretari de l'ajuntament, Emili Corral Garcia, manté converses amb el delegat d'ensenyament de la Diputació de Barcelona amb l'objectiu d'aconseguir finançament per l'escola. La proposta que rep es que s'estableixin contactes amb una o varies persones benestants del poble que vulgui patrocinar econòmicament la construcció de l'escola o bé fent la cessió d'una parcel·la de terreny. En concret, el Delegat fa menció del senyor Joan Casas Canudes, un pròsper empresari propietari d'una fàbrica de filatures situada en el poble. Plantejada la qüestió davant del Ple, el tinent d'alcalde Ramon Casellas manifesta que en poble existeixen molt poques persones considerades benestants, i les que hi ha no tenen suficient capacitat econòmica per fer un mecenatge, i per això demana que no s'empri aquesta via de finançament i que es cerquin d'altres.

El Ple del dia 14 d'abril de 1927 decideix dissoldre la ponència perquè es creu que qui s'ha de fer càrrec de la gestió és la Comissió (regidoria) de Foment formada pel tinent d'alcalde Ramon Casellas Rafart i els regidors Josep Mach Roureda i Bonaventura Guardi.

En compliment del mandat del Ple del dia 14/11/1926, la Comissió de Foment presenta en el Ple del dia 24/4/1927 el plànols de l'edifici escolar realitzat per l'arquitecte municipal i el cost total de l'obra.

PRESUPUESTO ESCUELAS SAN ANTONIO VILAMAJOR	
Importe presupuesto	33.647'41
20 %	<u>6.729'48</u>
T o t a l	<u>40.376'89</u>
PRESUPUESTO VIVIENDA MAESTROS	
Importe presupuesto	16.418'93
20 %	<u>3.283'78</u>
T o t a l	<u>19.702'71</u>
R E S U M E N	
Escuelas	40.376'89
Viviendas	19'702'71
Fuente	1.672'87
Pared de cerca	3.780'-
Puertas de hierro	1.400'-
Arboles	<u>500'-</u>
Total general ...	<u>67.432'47</u>
Honorarios del Arquitecto 6 % del presupuesto de las obras	
o sean <u>4.045'94 ptas.</u>	

El cost total de les obres serien de 67.432,47 pessetes, quantitat a la qual s'ha d'afegir el cost de la compra del terreny proposat. La suma hauria de donar una quantitat gens menyspreable tenint en compte que el pressupost general de l'ajuntament per tot l'any 1927 era de 29.110 pessetes. Per tot plegat la Comissió d'Hisenda creu inviàble el finançament de les obres.

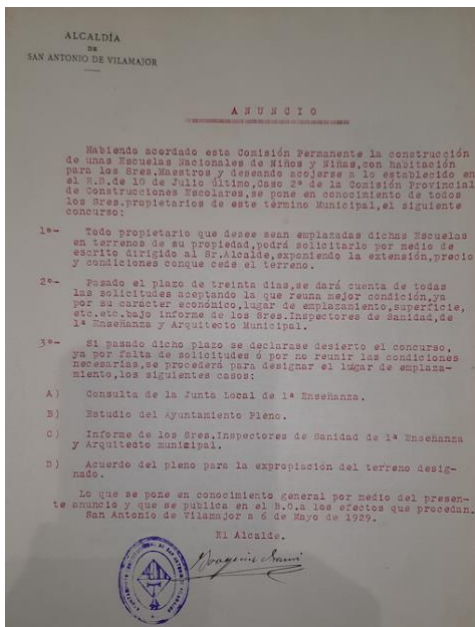
Es decideix aturar el projecte de construcció de les escoles nacionals per a nens i nenes juntament amb els habitatges dels metres.

5.3 Segona proposta: la plaça Nova

El principal valedor de no utilitzar la figura del patrocinador o mecenes per finançar les obres, en Ramon Casella Rafart, va dimitir del seu càrrec. Afegim que en Josep March Roureda, membre de la Comissió de Foment, també va

cessar dels seu càrrec el que va obrir a la incorporació de nous membres , els quals si que veien amb bons ulls demanar ajut econòmic a les persones benestants del poble per poder construir l'edifici escolar.

El 5 de maig de 1929 la Comissió acorda la construcció d'unes Escoles Nacionals per a nens i nenes amb habitació pels mestres. La Junta Local d'Ensenyament, el Ple de l'Ajuntament, Inspectors de Sanitat i arquitecte municipal escolliran el terreny més adequat per instal·lar l'edifici escolar i es procedirà a la seva expropiació. Abans però, s'oferirà a tots els propietaris l'oportunitat de cedir un terreny on edificar les escoles. Les persones interessades hauran de sol·licitar-ho, mitjançant escrit dirigit al senyor Alcalde, exposant l'extensió, preu i condicions en què cedeix el terreny. Passats 30 dies s'examinaran totes les sol·licituds i s'acceptarà aquella que tingui millors condicions.

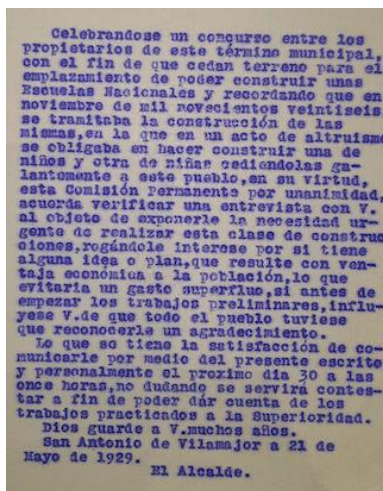

Es presenten dues sol·licituds. La primera és d'en Jacint Parera que cedeix un terreny de la seva propietat situat en el carrer Vell del nucli urbà. Els òrgans encarregats d'escollir l'indret ho desestimen per la situació poc favorable de terreny per la construcció, no complint amb els requisits tècnics, higiènics, sanitaris i de seguretat. La segona proposta és la formulada verbalment a l'alcalde per l'empresari Joan Casas i Canudas.

L'alcalde, amb l'objectiu que la resta de regidors tinguin coneixement de la proposta del senyor Casas, el convoca a una reunió el dia 30 de maig perquè expliqui quina és la seva proposta.

El senyor Casas s'ofereix a pagar la construcció de les escoles amb habitació pels mestres, un nou ajuntament i l'església parroquial però sota unes condicions.

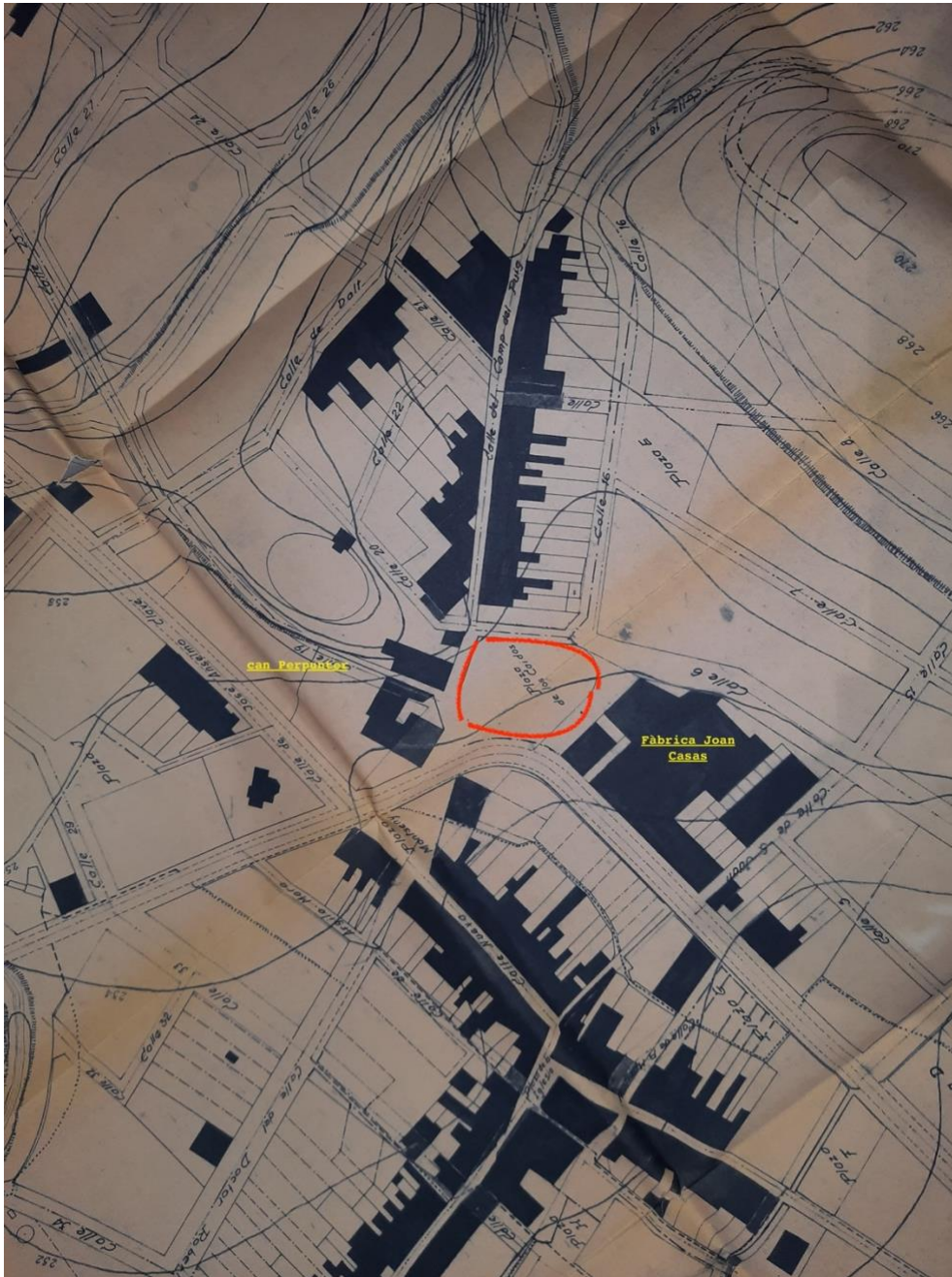
Primer.- Tots els edificis han de ser construïts al voltant de la plaça projectada en els terrenys que pertanyen al senyor Joan Alemany i que es troben compostos per un paller, una era i les edificacions i terrenys que hi ha al seu voltant. Dits terrenys es troben situats al costat de la carretera de Llinars, la de Sant Pere i la plaça Montseny.

Joan Alemany era el propietari de Can Perpunter (actual ajuntament) i de tots els terrenys que l'envoltaven. Concretament en Joan Casas parla dels terrenys que hi ha just enfront de la masia, els que avui en dia coneixem com la Plaça de la Vila. Perquè eren tant importants aquests terrenys per en Joan Casas? Per entendre-ho hem de tornar a analitzar el pla urbanístic de 1926, el que es coneix com l'Eixample.

El projecte urbanístic contemplava la construcció d'una plaça en els terrenys de Joan Alemany. La plaça s'hauria de convertir en el nucli central del poble, el lloc on s'havien de fer els principals actes culturals, esportius, socials, polítics. Per això en Joan Casas creia que les escoles haurien d'estar situades aquí.

Però abans de procedir a la construcció de les escoles calia urbanitzar la plaça, crear l'entorn adequat i tot passava perquè l'ajuntament aconseguís que en Joan Alemany vengués o cedís dits terrenys o, en cas extrem, expropiar-ho. Un cop els terrenys fossin propietat de l'ajuntament, en Joan Casas es compromet a pagar el cost de l'operació per un màxim de 10.000 pessetes.

Segon.- Un cop l'Ajuntament fos propietari dels terrenys, en Joan Casas procediria a construir les escoles nacionals, en un terreny adequat, les quals cediria gratuïtament al poble al cap de 2 o 3 anys. Perquè aquests període? És el temps que es creu que es trigaria en construir l'edifici. No vol posar una data concreta perquè és conscient que poden sorgir molts entrebancs.

Tercer.- En els mateixos terrenys es construiria la nova casa consistorial. L'antiga hauria de vendre's en subhasta pública i amb els diners obtinguts s'haurien d'utilitzar per la compra del mobiliari pel nou ajuntament i per les escoles. També es compromet, sense posar dates, a construir l'església parroquial atès que l'existent es trobava en un estat ruïnós.

Quart.- Vol que totes les propostes plantejades siguin sotmeses a votació popular entre els habitants del poble i només es podran portar a terme si són votades afirmativament per 2/3 dels votants. Està clar que en Joan Casas volia donar-li un caire democràtic a l'assumpte o potser un reconeixement del poble cap a la seva persona.

La Comissió permanent de l'ajuntament estudià la proposta del senyor Casas i després d'un detingut estudi es va acordar per unanimitat, el 17 de juny de 1929, que se li comunicés el següent:

Primer.- L'ajuntament es compromet a tramitar la compra dels terrenys de Jaume Alemany.

Segon.- Un cop finalitzat l'expedient de compra el senyor Casas hauria d'entregar l'import de la compra, que hauria de ser el mateix preu que ell va pagar al senyor Alemany pel terreny on te edificat la casa habitació.

Tercer.- El preu de l'edificació hauria de ser estipulada per dos perits nomenats per cadascuna de les parts i en cas que no es possessin d'acord l'ajuntament nomenaria un tercer, el resultat del qual seria vinculant.

Quart.- El senyor Casas s'ha de comprometre a tenir construïda l'escola en dos anys i les habitacions pels metres a l'any següent; al cinquè any la casa de l'ajuntament i l'església per temps indefinit.

Cinquè.- L'ajuntament no podrà vendre o cedir el terreny sobrant sense consentiment del senyor Casas.

Sisè.- Un cop acabada la construcció de la Casa de l'ajuntament, l'existent haurà d'anar a subhasta pública, podent el senyor Casas prendre part, i el benefici només pot anar destinat a la compra de mobiliari per les escoles i nou ajuntament.

Setè.- Les noves edificacions hauran de posar-se en línia de façana segons el plànol de la població.

Vuitè.- Els hereus s'han de comprometre en complir el conveni a excepció de la construcció de l'església.

Novè.- Per circumstàncies governatives no s'efectuarà la votació però si que es donaria una conferència explicant el projecte i posteriorment es faria un plebiscit.

Desè.- El senyor Casas haurà de contestar abans de 8 dies prorrogables 8 més. I en cas de no contestar s'entendrà que no han estat acceptades.

El senyor Joan Casas i Canudas mai va contestar a l'ajuntament, per tant es van donar per acabades les negociacions. La raó, com veurem més endavant, és la negativa a fer una votació vinculant. El senyor Casas sabia que el projecte, especialment la creació de l'eixample, no era popular entre la gent del poble i per aquesta raó volia tenir el vist-i-plau dels habitants.

5.4 Tercera proposta: plaça Riera

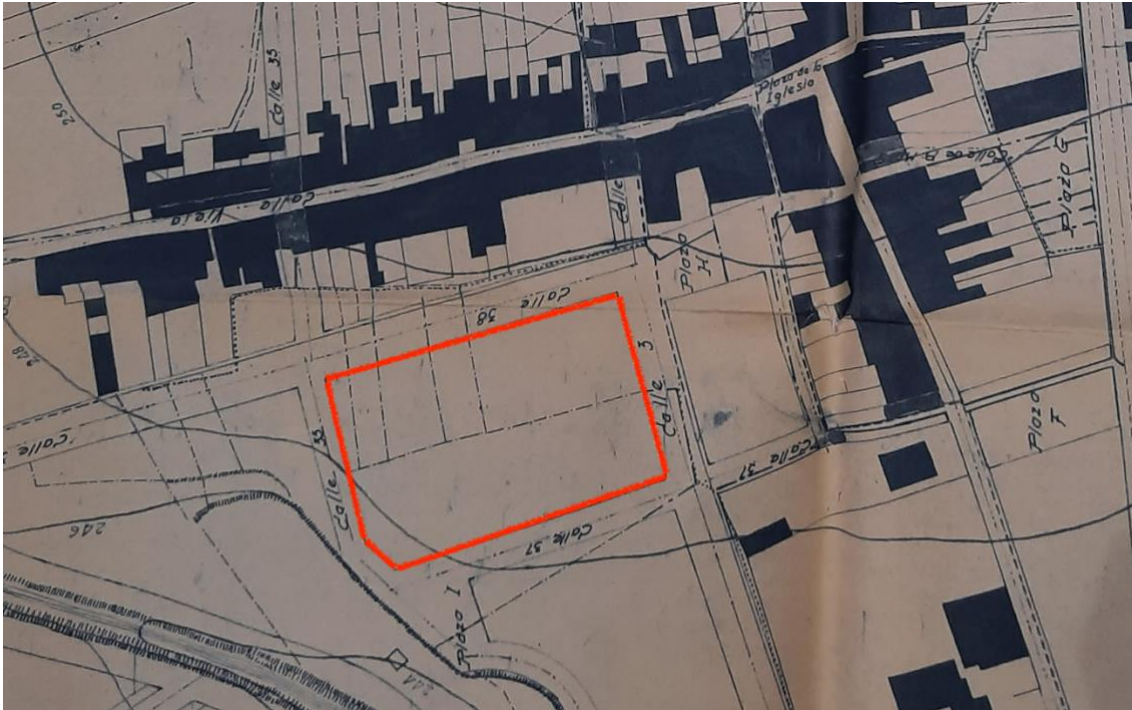
L'ajuntament no va defallir en l'objectiu de tenir un edifici on encabir les escoles nacionals i van decidir continuar amb el projecte. En aquest sentit es van prendre dos acords:

- La Comissió de Foment havia de localitzar terrenys propers al nucli urbà que fossin els més idonis per la construcció del grup escolar, posteriorment es posarien en contacte amb el seu propietari i se li demanaria una cessió o la venda per un preu just i ajustat. En cas que és negués es procediria a la seva expropiació.
- La Comissió d'Hisenda trobi la millor manera de finançar les obres i l'adquisició del terreny. Gràcies a la bona situació financera de l'ajuntament, es podien permetre el pagament que havien de fer per la compra o expropiació del terreny. La resta de despeses es sufragarien amb la sol·licitud d'un préstec a una entitat financera.

Es demana assessorament de Ferran Martori, representant de l'ajuntament a Barcelona (seu de les principals administracions) en assumptes administratius perquè es faci càrrec de la confecció de l'expedient de construcció, el mecanisme d'expropiació del terreny (si fos necessari) i els tràmits necessaris per sol·licitar un préstec financer.

En un primer moment la Comissió de Foment va valorar el terreny conegut com a Camp de Tennis, situat en carrer Doctor Robert (actualment carrer d'Alfou) cantonada amb el carrer Argila Mora (actualment Mossèn Jacint Verdaguer) i el qual pertanyia a la Colònia d'estiuejants, però es va descartar pel perill que resultaria als infants haver de travessar la carretera.

En el Ple del dia 8/9/1929 el president de la Comissió de Foment i l'arquitecte municipal, i amb el benentès de l'inspector d'ensenyament, comuniquen als senyors regidors que creuen que la millor ubicació per construir les escoles és terreny que hi ha on actualment es troba la plaça d'en Riera.

La plaça es troba afectada pel pla urbanístic amb la construcció dels carrers 3, 33, 37 i 38 i les places H i I. Per poder portar a terme el projecte s'havia de procedir a l'obertura de dits carrers i places, Es demana a l'arquitecte que faci rectificació dels plànols i pressupost de l'enrunament i neteja de runes, explanació i afermat de les millores proposades.

Una de les actuacions més importants era eixamplar la plaça H per així donar millor visibilitat, lluminositat i ventilació de les escoles. Per fer-ho calia rectificar la línia posterior (on es trobaven els patis) de les cases situades en el carrer de França. Això significava que:

- Adquirir i/o expropiar i posteriorment demolir el pati, de 24 m², de la casa Pellicer que identifiquem a la imatge amb el número 1. Només les obres tenen un cost pressupostat de 800 pessetes.

- Adquirir i/o expropiar i posteriorment demolir la casa coneguda com Can Pou de la Noria, de 104 m², pertanyent a Pau Espinosa i que identifiquem a la imatge amb el número 2. Les obres de demolició tenen un cost de 10.900 pessetes

- Adquirir i/o expropiar i posteriorment demolir el garatge de la casa Monteys (actual casal de gent gran), de 110 m², i que identifiquem a la imatge amb el número 3. La demolició es pressuposta en 6.800 pessetes.

El cost de les obres en aquesta actuació eren de 18.500 pessetes.

Finalment calia adquirir i/o expropiar la gran parcel·la on s'havia de situar la plaça i que pertanyia a Josep Bertran.

Per entendre-ho millor poso una imatge aèria de la zona. En color vermell estaria situada l'escola i en color blau es situaria la plaça que es vol construir.

En referència a l'obertura de carrer 38, que anava des de la plaça H fins a la riera, s'havien d'adquirir i/o expropiar alguns patis posteriors de cases del carrer Vell com els de la Rectoria o cal Cisteller que identifiquem a la imatge amb el número 4 i 5.

L'obertura del carrer 33 significava adquirir i/o expropiar i demolir la casa Colom que identifiquem a la imatge amb el número 6.

A la següent imatge es pot veure totes les actuacions que s'havien de dur a terme.

La relació de propietats afectades per l'obertura dels carrer 3,33,37 i 38 del plànol d'urbanització i eixample son:

- El senyor Maiant la parcel·la A amb una extensió de 380,88 m2.
- El senyor Pedro Guardi la parcel·la B amb una extensió de 312,48 m2.
- El senyor Àngel Prat dues parcel·les C i D amb una extensió total de 144,47 m2.
- El senyor Astó dues parcel·les E i F amb una extensió total de 111,47 m2.
- El senyor Vermell la parcel·la H amb una extensió de 16,83 m2.
- El senyor Manel la parcel·la H amb una extensió de 18,75 m2.
- El senyor Parera la parcel·la I amb una extensió de 442,89 m2.
- El senyor Jacinto Parera la parcel·la J amb una extensió de 90,01 m2.
- El senyor Farres la parcel·la K amb una extensió de 8,20 m2.
- El senyor Rafael Pibernat amb tres parcel·les L,M i N amb una extensió total de 187,16 m2.
- El senyor Manel Ribas la parcel·la O amb una extensió de 172,29 m2.
- El senyor Josep Bertran amb tres parcel·les P, Q i R amb una extensió total de 2.935,21 m2
- La casa rectoral la parcel·la S amb una extensió de 39,15 m2.
- El senyor Joan Alemany la parcel·la T amb una extensió de 240,39 m2.

En total 5.160,16 m2.

Finalment, un cop l'ajuntament fos el propietari de les finques i parcel·les calia fer les obres adequades com l'explanació del carrer Vell amb un cost de 1.968 pessetes, i l'explanació del carrer número 3 amb un cost de 3.184 pessetes. En total 5.152 pessetes.

El cost total de les obres és de $18.500 + 5.152 = 23.652$ pessetes. Aquí se li ha d'afegir el cost de l'adquisició i/o expropiació de parcel·les i cases, la construcció de les escoles i habitacions pels mestres, plantació d'arbres, tanques, imprevistos i representació, mobiliari, etc. I com la casa és gran, el consistori també va decidir que calia reconstruir l'ajuntament i dotar-lo de nou mobiliari. En total es calcula que el valor total de tota l'operació urbanística és superior a les 100.000 pessetes.

Com hom ha pogut comprovar es tracta d'una gran i costosa obra civil que, segons la Comissió d'Hisenda, no es podia pagar mitjançant donatius ni en actes filantròpics per no existir grans fortunes en el poble, per aquesta raó la seva proposta era sol·licitar un préstec a llarg termini (30 anys) a la Caja de la Vejez y Ahorro de Barcelona (La Caixa) mitjançant una anualitat de poc més de 7.000 pessetes. Al final el cost de l'obra, tenint en compte els interessos, seria de 220.000 pessetes.

L'ajuntament justifica l'enorme despesa argumentant que l'obertura de nous carrers atraurà a una nombrosa colònia estiuenca que edificarà nous habitatges aportant riquesa al poble

Malgrat tots els inconvenients administratius i econòmics que suposava la ubicació de les escoles a la plaça d'en Riera, l'ajuntament va decidir portar a terme el projecte. El primer que calia era parlar amb els propietaris de les finques i cases afectades per negociar el preu. El propietari fonamental era en Josep Bertran Borrell atès que era el que més béns tenia, per aquesta raó se li enviar un ofici el 4/11/1929 perquè en un termini de 8 dies donés un preu a la compra de les propietats referenciades. Passat el termini, el senyor

Bertran no va donar resposta procedint-se el dia 19/11/1929 a tornar-li a enviar. El dia 1/12/1929 el secretari informa que no hagut cap resposta del senyor Bertran.

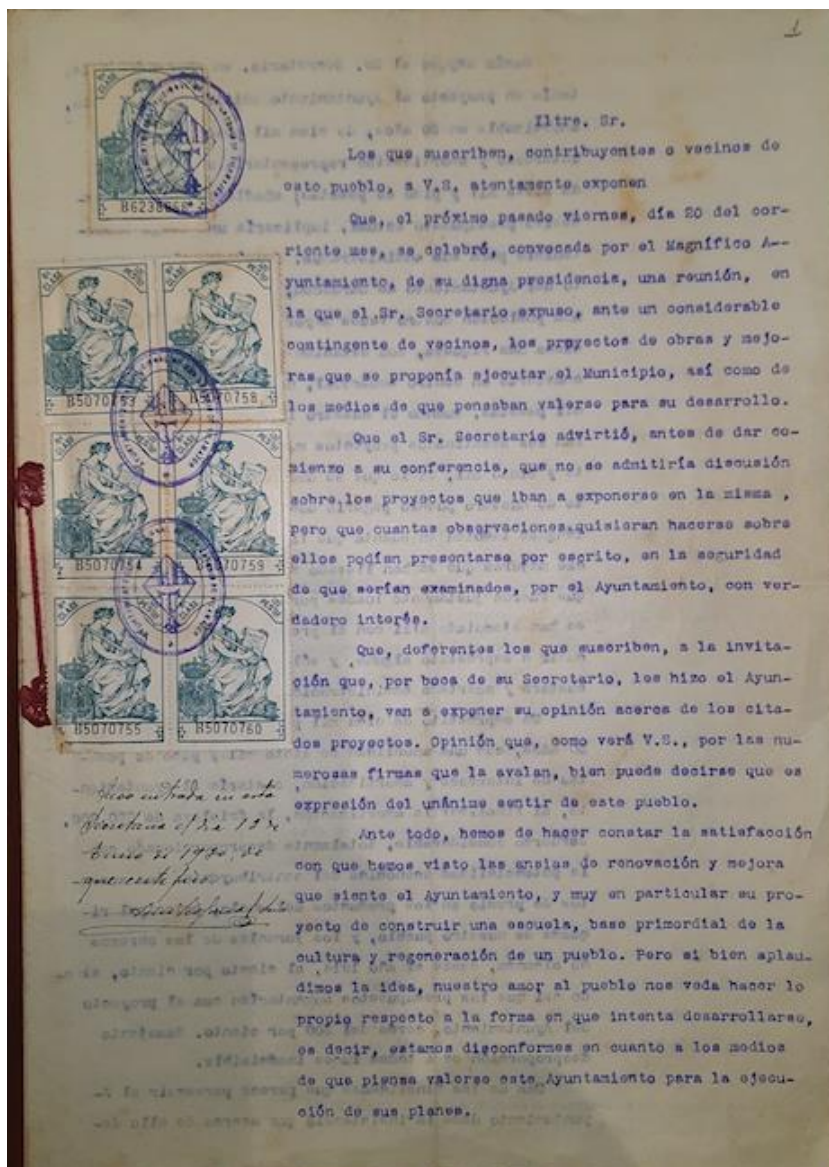
El secretari de l'ajuntament, Emili Corral Garcia, va celebrar el dia 20 de desembre de 1929 una reunió, en la sala de plens de l'ajuntament, davant un considerable contingent de veïns, el projecte d'obres i millores que es proposava executar el municipi així com els sistema de finançament que utilitzarien per costejar-ho. Abans del començament, el secretari va advertir que no s'admetria cap discussió sobre els projectes que anaven a exposar-se però que quantes observacions es volguessin fer es podrien presentar per escrit, abans que finalitzés el mes i que serien examinats per l'ajuntament amb veritable interès. En el cas de Vilamajor, una part important del poble es manifestés contrari al projecte l'ajuntament els retiraria indefinidament.

El dia 28/12/1929 es va autoritzar una reunió de persones que protestaven contra el projecte i proposant que només es construïssin les escoles sota un petit préstec de 40.000 pessetes a pagar en tres o quatre anys. Es va aixecar acta però no es va entregar cap escrit de reclamació.

El secretari certifica el dia 2/1/1930 que no s'ha presentat d a l'ajuntament cap escrit de reclamació sobre el pla de millora i emprèstit malgrat que s'ha posat en coneixement de tots els veïns.

Malgrat haver finalitzat el termini, el dia 19/1/1930, un total de 198 veïns i veïnes caps de família i que representen més meitat de la població total del municipi, signen un document on expressen els següents termes:

- Estan favor de la construcció de l'escola per se una base primordial de la cultura i regeneració del poble. No estan d'acord amb la ubicació proposada perquè consideren que es troba en el recó més apartat o amagat del poble, envoltat de parets i a esquenes de les cases que li trauria visibilitat i que mai podria ser un

element ornamental del poble i , finalment, no compleix amb els requisits tècnics de salubritat a causa del baix nivell del terreny envoltant de sèquies que provocarien problemes d'humitat. També al·leguen que caldria destruir la casa de Pau Espinasa, part de Josep Viñamata i una gran extensió de la muralla de la propietat del senyor Gallardo el que tindria un cost considerable. Ells proposen

el camp de tennis i/o els terrenys del costat de les cases de la plaça Montseny amb la façana a la carretera de La Garriga i al Doctor Robert per on podria tenir l'entrada atès que es troba lliure de circulació i estaria molt cèntrica

- No estan a favor de la forma en què s'intenta desenvolupar, es a dir, estan disconformes en els mitjans que en pensen valer-se per executar els plans. Concretament no creuen oportú augmentar els futurs pressuposts en 7.000 pessetes per pagar l'emprèstit, el que significa per la població un augment del 26% dels impostos. Incrementar els impostos espantarà als possibles estiuiejants i podria provocar que els existents marxessin cap a un altre poble on la fiscalitat fos menor.

- Obrir nous carrers no és necessari atès la disponibilitat de solars existents en les carreteres que porten cap a Llinars, La Garriga i Sant Pere de Vilamajor i en els nous carrer Doctor Robert i Sant Antoni que malgrat que fa molts anys que estan oberts s'han construït poques cases.

- Consideren innecessària la construcció o renovació de la casa consistorial atès que fa poc es van fer obres estan en molt bones condicions per atendre els serveis i si cal es poden habilitar locals de l'escola.

En resum manifesten que si es fan les escoles en el lloc per ells assenyalats i amb la subvenció de l'Estat, el cost total seria d'unes 40.000 pessetes, que podien pagar-se en dos o tres anys de superàvit pressupostari i un petit recurs suplementari.

En compliment del mandat del poble i en la promesa donada, l'ajuntament es veu en l'obligació de retirar el projecte.

5.5 Quarta proposta: la plaça de la Vila.

Tot va canviar el 14/4/1931. La victòria dels republicans a les eleccions municipals va fer fugir al Rei d'Espanya instaurant-se la II República. L'Ajuntament va canviar de mans essent el nou alcalde en Josep Llavina Pla.

El nou ajuntament va decidir, en el Ple del dia 18/4/1931, que segons el que estableix el nou règim republicà, es poden prescindir de certs requisits administratius per resultar perjudicials, i en base a les atribucions donades s'aprova tancar els projectes que tenia l'anterior ajuntament, entre ells la construcció de les escoles nacionals a la plaça d'en Riera.

Aprofitant que gràcies a l'aportació de diversos propietaris veïns de la població, es construeixi la plaça de la Vila. També es decideix recuperar part del projecte que va presentar l'any 1929 en Joan Casas Canudas, en part perquè donava satisfacció a la demanda de la majoria de veïns, segons l'escrit que van presentar a principis de l'any 1930.

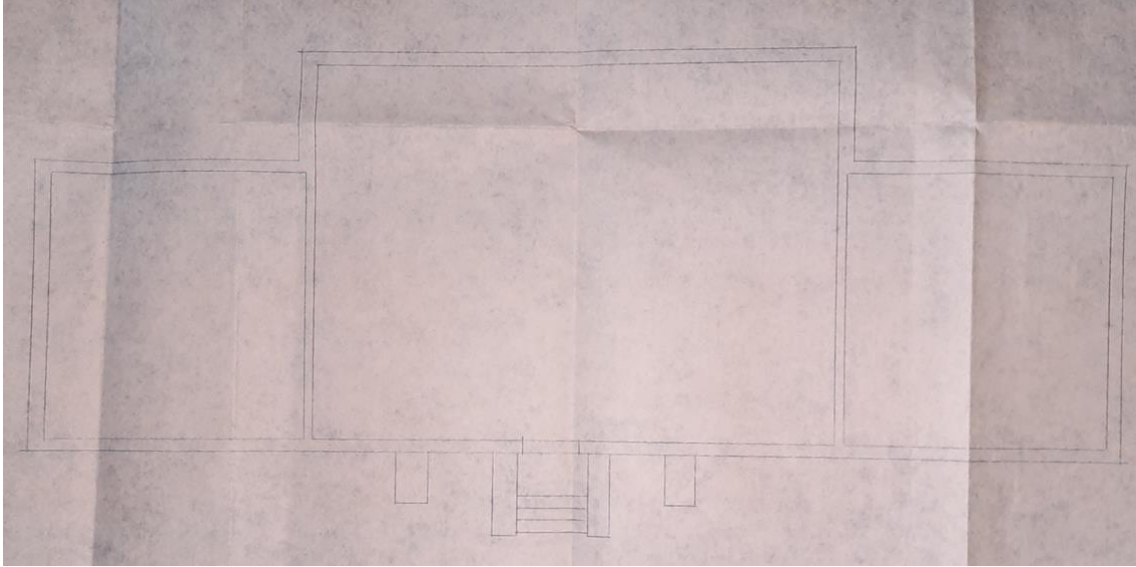
En la següent imatge podem veure com eren el terrenys on s'havia d'ubicar la plaça de la Vila a l'any 1897. Fixeu-vos-hi que encara no estava construïda la fàbrica Casas i Canudas i l'edifici destinat a habitatges (bar Vilamajor).

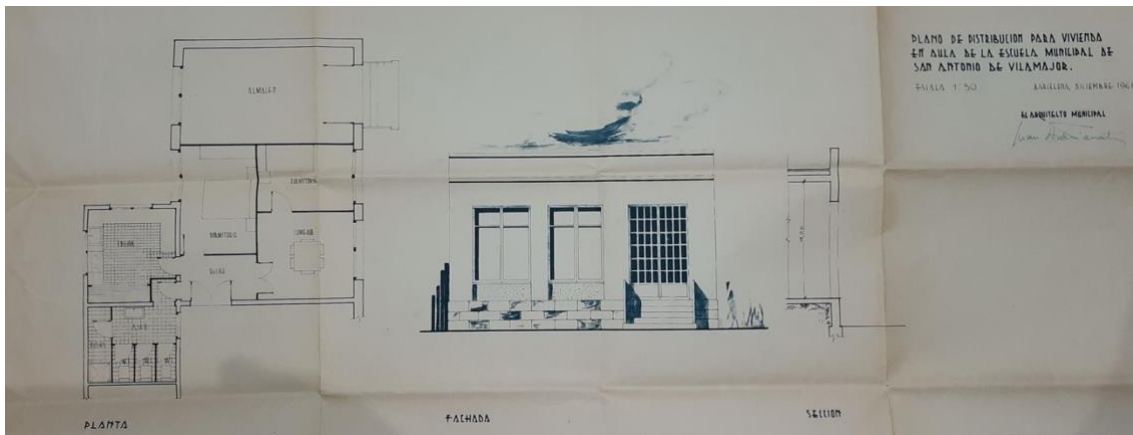
El propietari Josep Bertran Borrell va cedir a l'ajuntament el terreny i l'empresari vilamajorí va construir les escoles les quals, un cop acabades, les va donar al poble de Sant Antoni i de Vilamajor.

L'edifici segueix els criteris noucentistes amb tocs d'art deco amb una estructura simètrica on trobem un cos central de dos pisos i dos braços a banda i banda.

En el primer i segon pis del cos central trobaríem els habitatges dels mestres i la seva família, la instal·lació del rellotge i l'accés a una petita torre culminada per una cúpula on hi ha un penell .

Pel que fa als braços amb uns enormes finestrals que permetien l'entrada de llum i la ventilació, seguint el criteri de l'època de separar nens de nenes, corresponia a la banda esquerre l'aula pels nens i la dreta a les nenes.

La façana havia de tenir la monumentalitat exigida pels veïns per aquesta raó es troba encarat cap a la carretera sense tenir en compte criteri d'orientació que recomanava mirar cap al sud.

Tota la parcel·la es trobava envoltada per un muralla que oferia protecció pels alumnes.

A la part posterior de l'escola es va construir dues porxadades, una pels nens i una altre per les nenes, per donar protecció als minyons del Sol o de la pluja. Aquí es localitzarien els lavabos. A la següent imatge es pot veure, encerclada, un tros de la porxada de les nenes.

Ambdues varen ser desmuntada i es van traslladar l'any 2009 fins al parc de can Sauleda on actualment la podem veure.

Les obres de les escoles van finalitzar l'any 1932, tal com posa a la inscripció que trobem al penell que hi ha sobre la cúpula. La cessió a l'ajuntament es faria dos anys més tard, l'1 d'abril de 1934.

Per celebrar-ho es va decidir fer una gran inauguració. Es nomena una comissió encarregada de l'organització formada per l'alcalde Antoni Icart Carrasco, el primer tinent d'alcalde Jaume Vidal Codina i el regidor Josep Arquer Boix.

La comissió va enviar invitacions al president de la Generalitat i al conseller de Cultura, a tots els alcaldes del Vallès Oriental, a Josep Bertran Borrell en agraïment per la cessió del terreny, a tots els regidors del consistori, a tota la població de Sant Antoni i, com no podia ser d'altre manera, a Joan Casas Canudas.

En agraïment per l'aportació feta per l'empresari es fa una placa d'homenatge i es decideix posar a les escoles el nom de "Grup Escolar Joan Casas".

Inauguración de un Grupo escolar

SAN ANTONIO DE VILAMAJOR, 30

El próximo domingo día 1 de abril, se procederá a la inauguración del grupo escolar «Juan Casas», a cuyo acto asistirá el honorable presidente de Generalidad de Cataluña, don Luis Companys. Dada la imposibilidad de asistir el consejero de Cultura, señor Gasol, es probable la asistencia de un representante suyo.

Para dicha fiesta se han organizado diferentes festejos. Entre ellos se celebrará un banquete homenaje a don Juan Casas Canudas y en obsequio a nuestras primeras autoridades.

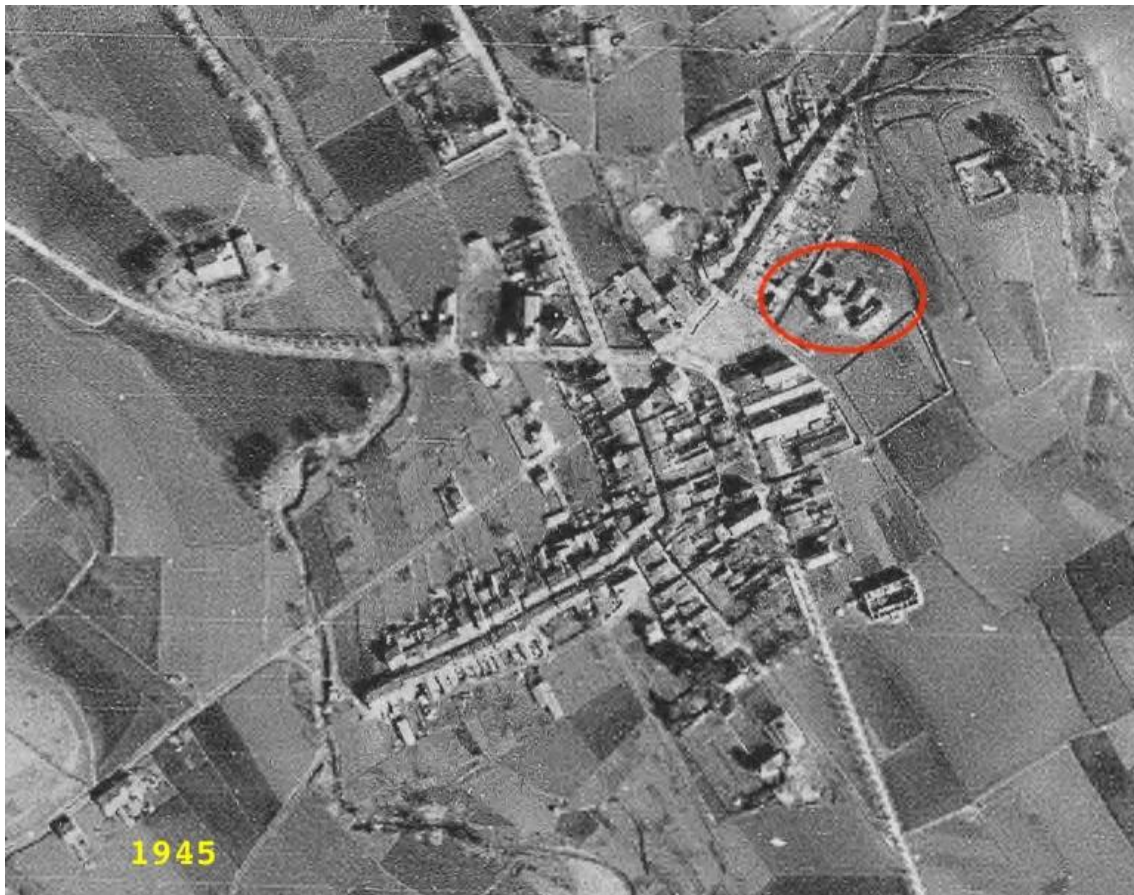
Amenizará los actos de dicha fiesta la cobla orquesta oficial de la Generalidad de Cataluña «Cobla Barcelona».—Corresponsal.

El dia 1 d'abril de 1934 es fa la inauguració del Grup Escolar Joan Casas i oficialment passa a ser propietat de l'ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor. Hi ha una gran assistència de persones entre les que cal destacar al president de la Generalitat Lluís Companys. Hi participaran en els actes la Societat Esportiva Vilamajor, el Cor Lo Rossinyol i l'Orquestra Cobla de Barcelona orquestra oficial de la Generalitat de Catalunya.

La part negativa de la festa fou l'intent de sabotatge per part d'alguns regidors de l'oposició del Centre d'Esquerrres que estaven en contra de les polítiques d'ERC, partit que governava l'ajuntament. La causa fou una pica baralla que hagué el dia de les eleccions on un grup de veïns propers al Centre d'Esquerrres, entre els que estava Pere Junoy Jo, Jaume Vidal Codina i el diputat del parlament català Grau Grassans, van sortir al carrer amb estaques trencant urnes com a represàlia per unes accions d'ERC a la fàbrica on varen exigir el vot dels treballadors.

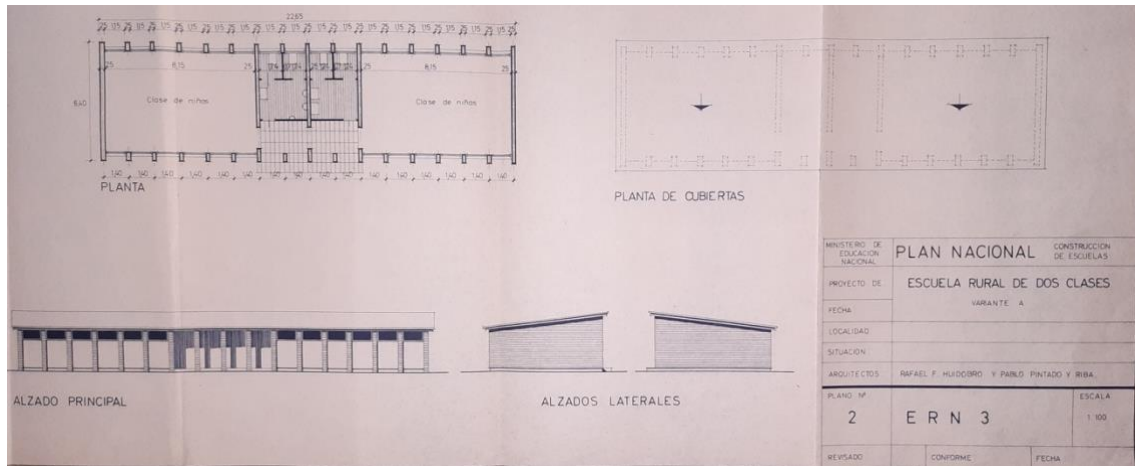
El 18/12/1936 es proposa canviar el nom de "Grup Escolar Joan Casas" pel de "Grup Escolar Bonaventura Durruti". No va ser acceptat pel Ple i es decideix que el nou nom serà el de "Grup Escolar Francesc Ferrer i Guàrdia". L'arribada del franquisme va tornar a donar-li el nom original.

L'antiga Llei Moyano va ser reformada l'any 1970 amb la promulgació de la Llei General d'Educació on es contemplaven importants canvis:

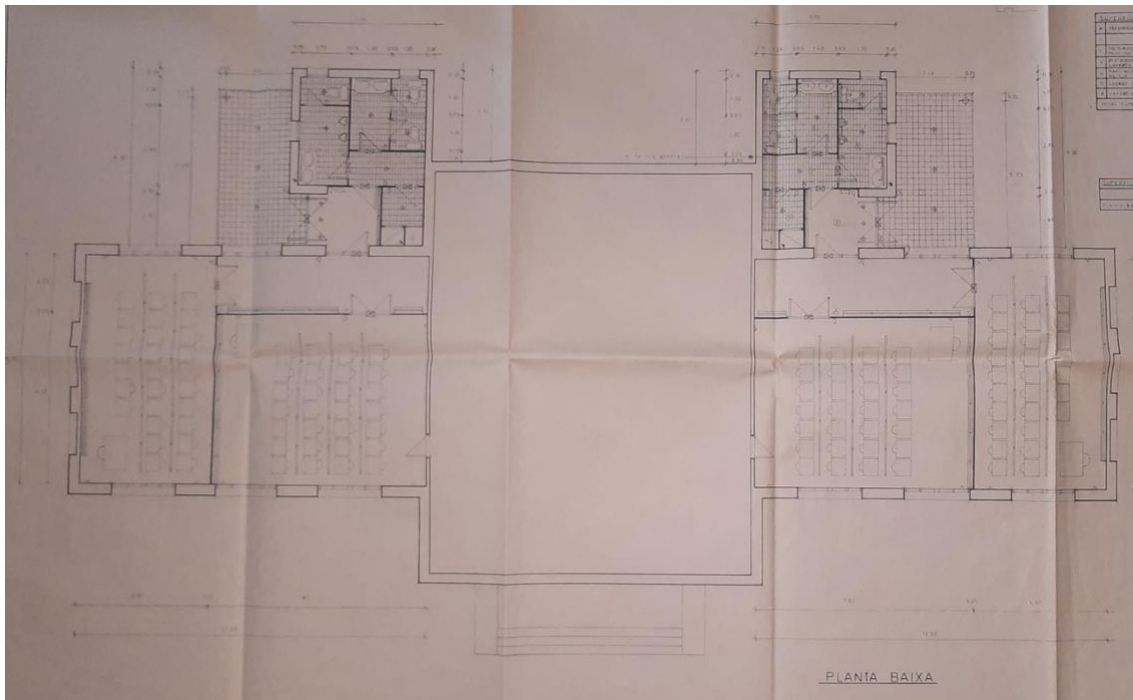
- les classes serien mixtes sense separació de nenes i nenes.
- l'ensenyament fou obligatori fins als 14 anys, l'anomenada Educació General Bàsica o EGB.
- L'EGB es dividia en 8 cursos dividits en tres cicles: l'inicial (1er- 2on), el mitjà (3er-4rt-5è) i superior (6è-7è-8è).

L'estructura organitzativa del Grup Escolar Joan Casas va restar obsoleta. Calia fer canvis per adaptar-lo als nous temps i això significava fer obres. Es va construir a l'any 1.970 un nou edifici on encabir les classes de 1er i 2on curs on actualment es troba l'edifici annex de l'escola bressol Xauxa.

Les antigues Escoles Velles es van haver de reformar per encabir el curs 3er (on eren abans els nens) i 4rt curs (on eren abans les nenes).

Al no haver més lloc físic per inserir la resta de cursos es van haver de localitzar llocs fora del Grup Escolar. El curs 5è es va fer en una casa llogada situada al carrer Roger de Flor, just darrera del restaurant Sant Antoni (La Rue). El cursos 6è, 7è i 8è es va fer a l'antic ajuntament o escoles situades al carrer de França. Per tercer cop a la història, aquest edifici va tornar a fer funcions escolars.

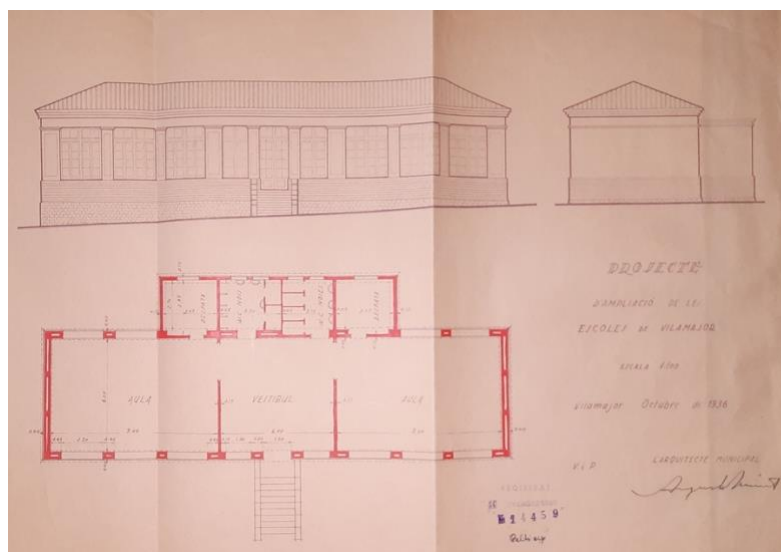
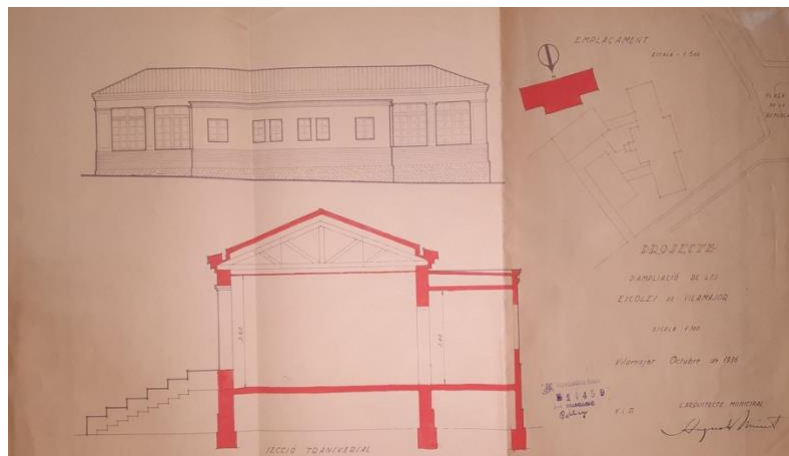
La vista aèria de l'any 2006 es pot veure la distribució del Grup Escolar.

El nou consistori republicà va nomenar un ajudant del mestre que s'encarregava dels nens més petits però aviat l'Inspector d'Ensenyament ho va revocar al considerar que l'Ajuntament no tenia potestat per designar un ajudant. La solució que proposa l'inspector és nomenar interinament un auxiliar de mestre fins que s'habiliti un local específicament per a pàrvuls. Un cop es tingui, l'inspector assignarà un mestre i una mestra destinada a l'Escola de Pàrvuls Municipal.

El Ple del dia 20/12/1931 acorda facilitar un local en condicions, satisfer el lloguer de la casa-habitació de la mestressa que la regenti, adquirir el material necessari pel normal funcionament i demanar a la Direcció General de Primera Ensenyança la creació d'una Escola de Pàrvuls. El dia 12/1/1932 s'acorda deixar sense efecte l'acord anterior i que es suspenguin tots els procediments administratius destinats a l'obtenció de l'escola de pàrvuls fins que no es vegi la llei de nova creació que ho ha de regular.

L'ajuntament va sol·licitar el juny de 1934 una subvenció al Govern republicà de l'estat espanyol una subvenció per pagar la construcció de les dues escoles unitàries de pàrvuls. A l'any 1937 s'autoritza el pagament de 10.000 pessetes per escola, en total 20.000 pessetes.

Mentre s'està construint es decideix que es situï provisionalment en el Centre d'Esquerres, actualment El Patronat.

L'escola de pàrvuls es situarà en el mateix recinte del Grup Escolar a la seva banda esquerre, just on actualment es troba l'Escola Bressol Xauxa, encara que va ser ampliat i reformat a principis del segle XX.

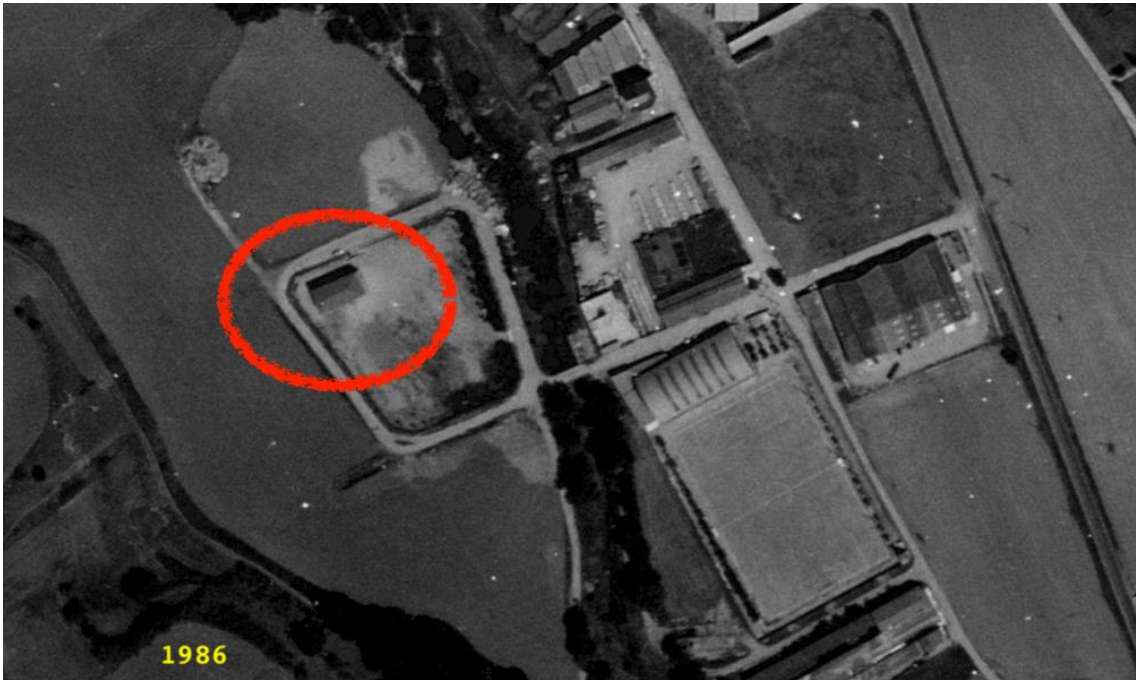

L'edifici es va construir i se'l va dotar de tots els elements necessaris però mai va entrar en funcionament. A l'any 1947 l'ajuntament va creure convenient posar en marxa pàrvuls perquè una cinquantena de nens i nenes, amb una edat situada entre 3 i 6 anys, que tenien els pares treballant, s'havien d'estar pels carrers jugant amb el conseqüent perjudici i endarreriment en la seva formació. Posteriorment, el 1957, l'alcalde va enviar un ofici al ministre d'Educació manifestant-li que es disposava d'un magnífic grup escolar amb un pavelló destinat a infant de 3 a 6 anys, el qual no es troba en funcionament per manca de mestra quedant 44 nens i nenes sense poder-se escolaritzar. Es sol·licita que es procedeixi a crear una Escola de Pàrvuls.

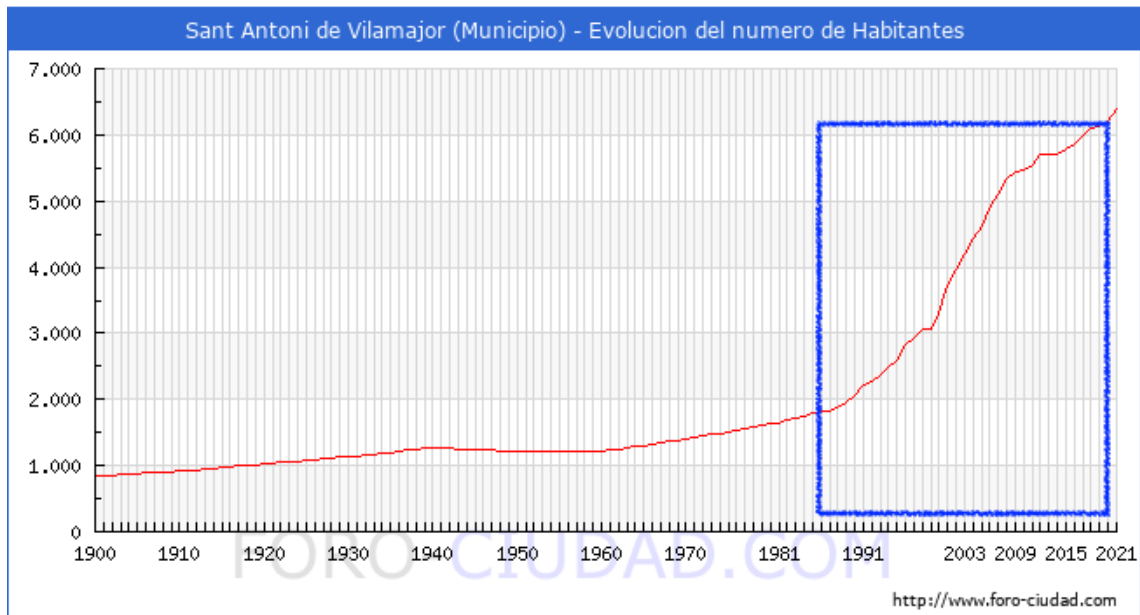
6. L'escola Joan Casas: 1979- actualitat

L'atomització de les escoles repartides per tot el nucli urbà era inviable des del punt de vista organitzatiu i educatiu. La solució era fer una nova escola.

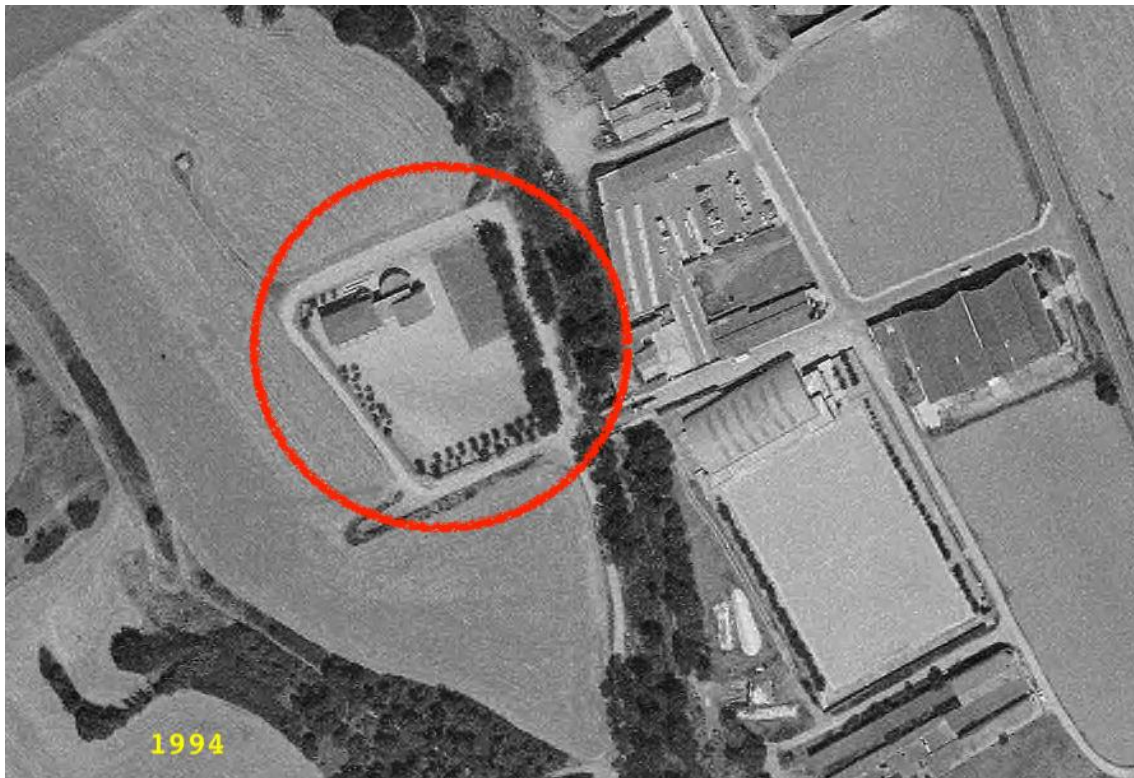
Es va aprofitar un terreny existent al costat de la zona esportiva i el pavelló. Es van obrir nous carrers i es va construir un petit edifici a l'any 1979.

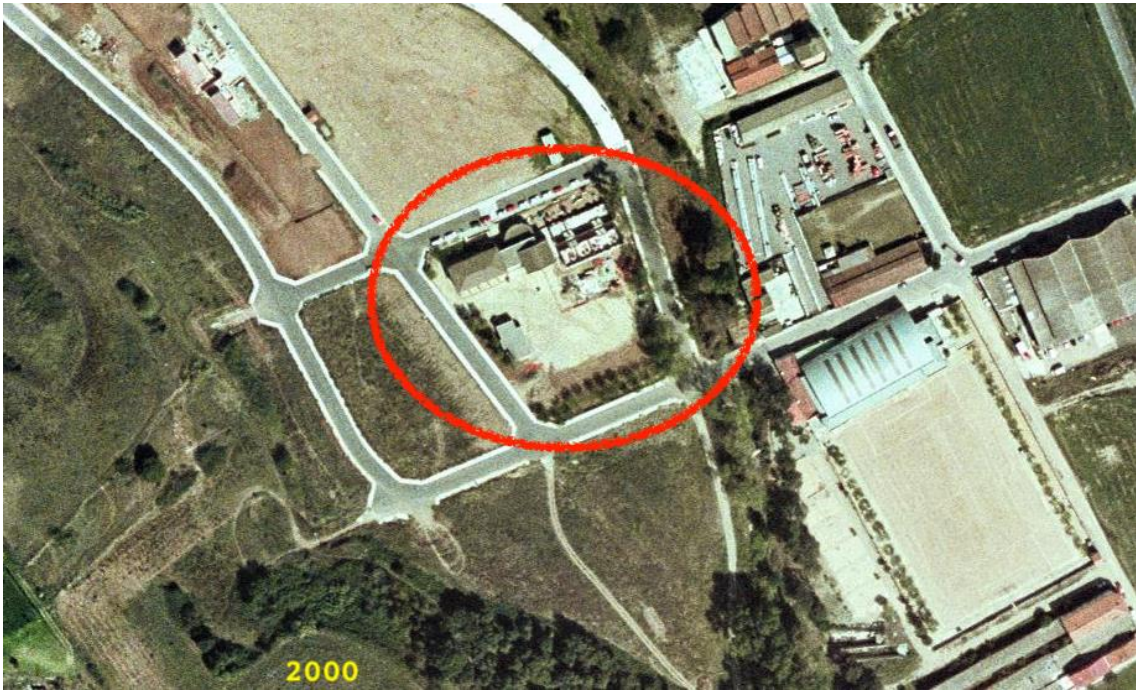
Aviat, però, es va quedar petit degut a l'augment considerable de la població a principis de la dècada dels anys 90 del segle passat que va obligar a l'Ajuntament a fer una ampliació de l'escola.

Es va incorporar un edifici annex a l'existent, es va fer una pista poliesportiva i es van plantar arbres per fer ombra.

Però la població va continuar creixent vertiginosament i amb ella el nombre d'alumnes que necessitaven ser escolaritzats. Es va tornar a fer una nova ampliació amb la instal·lació de mòduls prefabricats i es van obrir i urbanitzar nous carrers a l'any 1.995. Va ser la solució donada pel departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya al creixement d'alumnes en el terme de municipal i a la manca d'espais on poder realitzar les classes.

A l'any 2004 es varen eliminar els mòduls i es va construir un tercer edifici.

Actualment s'ha incorporat un darrer edifici

7. La guarderia a ca l'Auferil

No vull acabar aquest article sense fer esment a l'existència d'un antic equipament escolar que va donar satisfacció a les necessitats que tenien les dones treballadores, especialment les que exercien a la fàbrica de Casas i Canudas. Concretament parlem de les dones que tenien infants, entre 0-3 anys, que no podien conciliar la vida laboral amb la personal al no tenir un lloc on poder deixar els seus fills mentre treballaven.

L'alcalde Francesc Sesat Grau (1977-1983), conscient de la problemàtica, va parlar amb Rafael Bertran Llavina, que acabava d'adquirir ca l'Auferil, perquè cedís gratuïtament (només calia pagar els subministraments de llum, aigua, etc) la casa per fer una escola bressol. En Rafael va accedir a l'any 1978 però a canvi que es signés un document on quan ell volgués se li retornés la propietat. L'Ajuntament va portar a terme tots els permisos per fer l'escola bressol però la Generalitat no els hi va autoritzar per no complir els requisits. En Francesc no va defallir i va decidir fer una guarderia o llar d'infants, la qual no havia de complir amb cap requisit.

A l'any 1986 l'alcalde, en Joan Sapé Saboya (1983-1994) va demanar a Rafael Bertran que per manca de locals disponibles a Sant Antoni es veia amb l'obligació de continuar oferint ca l'Auferil com a pàrvuls.

El propietari li va contestar que no era possible perquè necessitava convertir l'edifici en un habitatge i per aquesta raó no podia deixar-lo com a seu de pàrvuls. L'alcaldia demana que concedeixi un any més la finca atès que s'ha signat un conveni amb la Generalitat per ampliar les escoles. El senyor Bertran els contesta que ell anirà fent les obres de remodelació de l'edifici de la part que no es troba en us per fer pàrvuls. Finalment se li va retornar les claus l'any 1988.

La llar d'infants es traslladar fins a l'edifici on era pàrvuls, que donava servei als infants entre 3-6 anys, i es va constituir l'Escola Bressol Xauxa que donava servei als infants entre 0 i 6 anys.

8. Les escoles d'Alfou

La reforma gregoriana del segle XI va comportar la divisió de l'antic feu comtal de Vilamajor en tres parròquies: Sant Pere, Santa Susanna i Sant Julià d'Alfou. Cadascuna de les parròquies era dirigida per un mossèn amb una certa independència l'una de l'altre.

Alfou, al ser una parròquia autònoma, va poder tenir la seva pròpia escola focalitzada en l'església parroquial i amb el mossèn com el mestre. La primera notícia documental data del 1863 on consta en Ramon Rovira com a mestre dels nens.

D'aquesta manera hauria de funcionar l'escola fins l'arribada de la República on, per definició, l'ensenyament als infants havia de recaure en persones laiques i no pas seglars. El ministeri d'instrucció tenia un gran projecte d'escolarització de nens i nenes a tot l'Estat espanyola, i molt especialment a les zones rurals, per lluitar contra l'analfabetisme, amb la construcció de més de 23.000 escoles. En el Ple del dia 27/6/1931, l'alcalde Josep Llavina Pla, proposa als regidors acollir-se al pla ministerial i demanar als poders públics la construcció d'una escola unitària en el veïnat d'Alfou.

La proposta va restar a l'oblit fins el 26/2/1937 quan el regidor Antoni Costa Fortuny torna a recuperar el vell projecte i proposa fer els treballs necessaris per la construcció de les escoles.

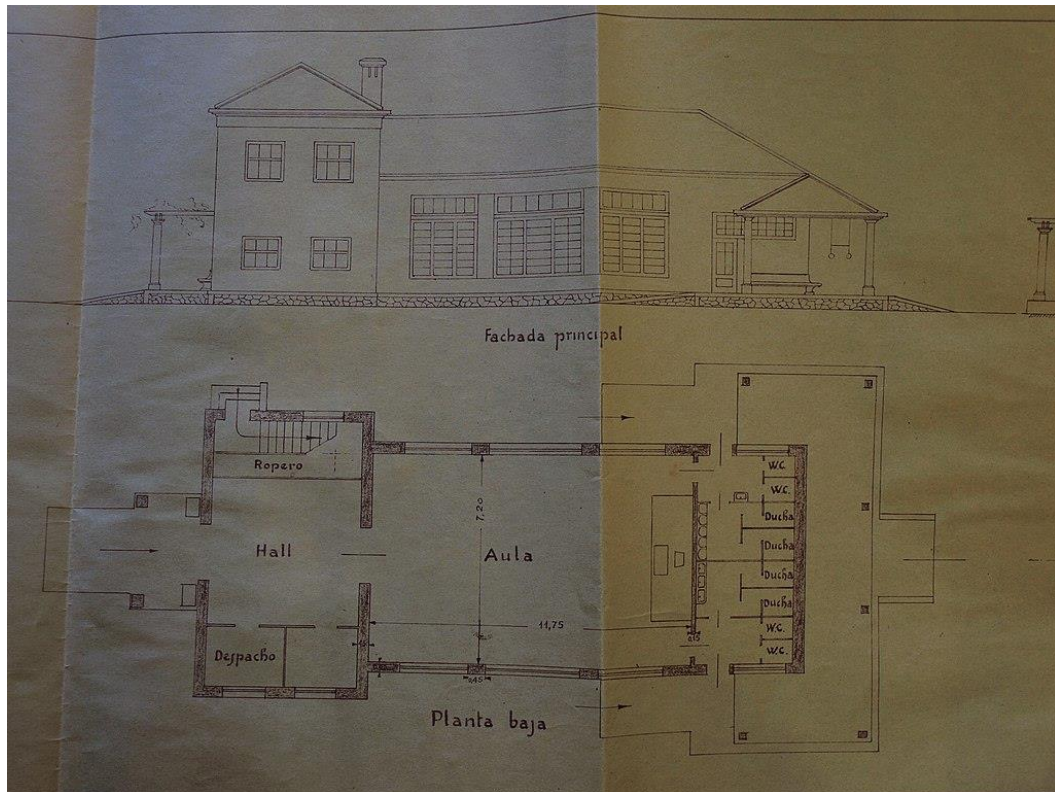
L'argument fou que existint en el terme municipal un veïnat poblat i allunyat de les escoles nacionals situades en el nucli de Sant Antoni de Vilamajor que provoca un llarg i penós desplaçament dels usuaris, va motivar a l'Ajuntament a construir un edifici destinat a Escola Unitària col·locada en el punt més cèntric de la població disseminada del veïnat d'Alfou amb la finalitat de poder descongestionar les actuals escoles del poble i poder donar entrada a major nombre d'escolars naturals i refugiats i a la vegada millorar l'accessibilitat dels nens i nenes amb edat escolar del veïnat.

L'Ajuntament acorda el juny de 1937 que es redacti projecte d'edificació d'Escola Unitària Bisexual amb casa pel mestre i que s'encarregui de la direcció a l'arquitecte municipal Joaquim Garcia Alcañiz.

Després d'una detallada visita pels indrets que per la seva situació topogràfica pogués reunir les millors condicions per destinar-ho a solar on erigir l'escola, es va optar per una pineda de 6.899 m² situat en el camí de Cardedeu a Vilamajor en la cruïlla cap Alfou.

Es projecte una àmplia sala destinada a aula amb àmplies finestres que permeten tenir lluminositat i sensació d'amplitud. En la part anterior es situa el vestíbul amb despatx, biblioteca, museu i armari rober. En la part dels serveis sanitaris i porxo cobert. Sobre el vestíbul i amb entrada independent tindrà la seva residència el mestre.

En Jordi Nogués va realitzar una recreació en 3D de com quedaria l'escola si s'hagués fet. Poden consultar-ho al link que poso a la bibliografia.

Les obres es van iniciar però aviat, suposadament a causa de la guerra, es van aturar. El 13/5/1938 el regidor d'obres públiques exposava al ple municipal "la necessitat d'acabar les Escoles d'Alfou puig les parets a la intempèrie desmereixen i podrien caure".

Actualment es troben en aquest estat.

9. Bibliografia

- Actes dels Plens de l'Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor dels dies 11/12/1859, 4/5/1862, 9/6/1862, 3/8/1862, 22/6/1863, 17/4/1865, 2/5/1866, 9/7/1871, 18/2/1872, 25/2/1872, 28/11/1872, 9/3/1873, 26/10/1873, 4/1/1874, 8/4/1874, 15/4/1874, 9/6/1876, , 29/4/1877, 23/12/1877, 3/3/1878, 17/2/1878, 13/7/1881, 21/5/1882, 5/4/1882, 16/7/1882, 23/7/1882, 31/7/1882, 20/8/1882, 5/11/1882, 12/11/1882, 8/7/1883, 5/8/1883, 27/11/1883, 2/2/1884, 30/3/1884, 18/5/1884, 6/12/1885, 29/9/1886, 13/3/1893, 2/11/1893, 31/12/1898, 2/12/1899, 19/2/1900, 18/10/1903, 19/7/1914, 14/11/1926, 24/11/1926, 1/1/1927, 13/3/1927,

12/4/1927, 24/4/1927, 5/5/1929, 2/6/1929, 16/6/1929, 21/7/1929, 18/8/1929, 1/9/1929, 3/11/1929, 17/11/1929, 1/12/1929, 13/6/1931, 27/6/1931, 19/9/1931, 20/12/1931, 12/1/1932, 11/3/1934, 18/3/1934, 23/3/1934, 1/4/1934, 8/4/1934, 22/4/1934, 27/10/1936, 18/12/1936, 26/2/1937, 27/3/1937, 14/5/1937, 9/7/1937, 30/5/1938.

- Actes de la Junta d'Instrucció pública de Sant Antoni de Vilamajor dels dies 9/7/1862, 24/7/1862, 30/9/1864, 28/6/1867, 29/11/1872, 9/6/1876, 13/7/1881, 5/4/1882, 21/5/1882, 31/7/1882, 29/9/1886, 13/3/1893, 2/11/1893.

- Actes del Plens de l'Ajuntament de Sant Pere de Vilamajor dels dies 6/12/1665, 19/12/1666, 28/8/1667, 8/1/1668, 3/3/1669, 11/5/1672, 15/8/1675, 4/2/1680, 10/8/1681, 14/12/1681, 11/1/1682, 7/1/1685, 28/1/1685, 10/7/1687, 22/1/1688, 28/12/1688, 8/4/1689, 8/1/1690, 10/2/1690, 26/11/1732, 9/4/1755, 4/12/1761, 26/4/1776.

- Butlletí oficial de la província de Barcelona del dia 18/5/1929.

- Expediente de la construcció de unes Escuelas Nacionales de niños y niñas con habitación para los señores maestros. Arxiu història ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor. Maig 1929.

- POCH RUESTES, Josep. Sant Antoni de Vilamajor. Un poble jove que té arrels en el passat. 1776-1950. Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor.

- POSCH RUESTES, Josep. Vilamajor: un poble forjat per comtes, capellans, pagesos i menestrals. Ajuntament de Sant Pere de Vilamajor.

- Gaceta de l'Estat. 5 d'abril 1937.

- NOGUÉS, Jordi. Recreació en 3D de l'escola per a nens de l'any 1882.
https://www.youtube.com/watch?v=nuwIM_zv7QY&list=PLQvU9-BW400HPYm3i00vu2fGWUUDvnsiB&t=92s&ab_channel=AjuntamentSantAntonideVilamajor

- NOGUÉS, Jordi. Recreació en 3D de l'escola unitària d'Alfou.
[Escoles unitàries d'Alfou \(S.A.V.\) - 3D model by Vilamajor Museu Virtual \(@museuvirtualvilamajor\)](#)

- PUJOL, Andreu. Les antigues escoles de Sant Antoni de Vilamajor. Monografies del Montseny número 30 pàgines 145-154. Any 2015.

- Llei d'Instrucció pública de 9 de setembre de 1857.

- Expedient de construcció de l'escola de nens. Arxiu municipal de Sant Antoni de Vilamajor. 1882

-SARRIA SARACHO, Ferran. La nissaga familiar dels Miret de Vilamajor. Història de Vilamajor. Juny 2022. <http://vilamajor.blogspot.com/2022/06/la-nissaga-familiar-dels-miret-de.html>

- Agraïments a Maite Cots i Francesc Sesat per la seva inestimable aportació oral i fotogràfica.
- GARCIA ALCAÑIZ, J.. Proyecto de edificio para escuelas unitarias barriada del Fou. Vilamajor: Conservat a l'Arxiu Municipal de Sant Antoni de Vilamajor, 1937.
- Interrogatori Estadístico-Administrativo 1853. Arxiu històric Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor.
- Cuestionario o interrogatorio a que se contrae la Circular del Excmo. Sr. Gobernador Civil de esta provincia inserta en el Boletín Oficial del día 4 de agosto de 1910. Arxiu històric Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor.
- Projecte d'ampliació de les escoles. Arxiu històric Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor.
- Expedient de construcció de l'escola Alfou. Arxiu històric Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor.
- Expedient de tramitació del parvulari. Arxiu històric Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor.
- Expedient per l'adjudicació de subhasta per contractar l'execució de les obres de construcció de dos noves aules en el Grup escolar "Joan Casas". 1970. Arxiu històric Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor.
- Rehabilitació de les escoles municipals 2on fase. Escoles velles. 1985. Arxiu històric Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor.